

DRAUGAS

LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWS

ANTRADIENIS–TUESDAY, SAUSIO–JANUARY 22, 2019 • Vol. CX NR. 9

Kaina 1.50 dol.

PERIODICALS

NEWSPAPER - DO NOT DELAY - Date Mailed 01-21-2019

ŠIAME NUMERYJE:

ŽUVUSIEMS
UŽ LIETUVOS
LAISVĘ

Kiek turime paminklų
Nepriklausomybės gynėjams? – 6 psl.

Kauno modernizmo architektūra
iš investicijų pusės – 8 psl.

DRAUGAS
Mano laikraštis
nuolatinis,
patikimas,
mus rišantis.

Iki 110-ojo DRAUGO gimtadienio liko 171 diena

Laisvės
gynėjų
dieną
prisimintas
Amerikos
lietuvių
indėlis

Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijoje šalia prakartėlės buvo išdėliotos žuvusiųjų už Lietuvos laisvę nuotraukos. Živilės Gurauskienės nuotr.

ŽIVILĖ GURAUSKIENĖ

Sausio 13-ąją, minint Laisvės gynėjų dieną, Pasaulio lietuvių centre (PLC), Lemonte, Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijoje, kur tą sekmadienį šalia prakartėlės buvo išdėliotos žuvusiųjų už Lietuvos laisvę nuotraukos, tikintieji susirinko į kunigo Algio Baniulio SJ aukojamas šv. Mišias švęsti Viešpaties Krikšto iškilmę, kuria užbaigiamas liturginių iškilmų kupinas Kalėdų laikas.

Per Viešpaties krikštą buvo apreikštas Švč. Trejybės slėpinys „aiškiai ir visiškai“, taigi Kristaus krikšto šventei visoje patristikos tradicijoje teikiamas ypatingas dėmesys, ir po Velykų ji yra seniausia šventė Bažnyčios liturgijoje, – pabrėžė popiežius Benediktas XVI. Krikštas tampa tiltu tarp Jo ir mūsų, keliu, per kurį Išganytojas tampa mums pasiekiamas. „Kristus yra šviesa, ir Bažnyčia atspindi tą šviesą tik likdama suvienyta su Juo, – kalbėjo kunigas A. Baniulis SJ, – dėkokime Dievui už jo atneštą šviesą ir Amžinybę, apšvietusią mūsų gyvenimo kelią.“

Po šv. Mišių kunigas A. Baniulis susirinkusiuosius kvietė į PLC pokylių salėje JAV Lietuvių Bendruomenės (LB) Lemonto apylinkės valdybos rengiamą minėjimą Sausio 13-osios aukoms atminti bei malda prisiminti tuos, kurie, žuvę už mūsų laisvę, sumokėjo didžiausią kainą, – tamsoje buvo šviesa ir skleidė šviesą mums.

Visi, susirinkę į minėjimą, buvo paprašyti tylos minute pagerbti žuvusius už Lietuvos laisvę, o šalia žuvusiųjų nuotraukų buvo uždegta žvakė – tarsi apgintos laisvės šviesos, kilnių idėjų pergalės prieš brutalią jėgą simbolis, bei sugiedoti JAV ir Lietuvos himnai.

„Malonu, kad šiandien susirinkome prisiminti ir mintimis sugrįžti į tą baisiąją 1991 m. Sausio 13-osios naktį, – prasidėjus minėjimui kalbėjo renginio vedėja JAV LB Lemonto apylinkės valdybos pirmininkė Violeta Valaitytė, – tad ši uždegta ugnelė tegul visada rusena mūsų širdyse ir primena ne tik šias aukas, bet visus žuvusius už Lietuvos laisvę, kad visada būtume laisvi ir nenugalimi“. Jautriai skambėjo Janinos Sučylienės skaitomos savos kūrybos eilės.

– 4 psl.

Neauginkime savo vaikų mankurtais!

RAMUNĖ LAPAS
RAIMUNDAS M. LAPAS

Nedažnai išeivijoje prisimenamas Klaipėdos sukilimas ir Klaipėdos krašto prijungimas prie Lietuvos 1923 m. sausį. Vienas iš nedaugelio lietuviškų židinių, kuriame ši tradicija palaikoma, yra evangelikų liuteronų Tėviškės parapija, įsikūrusi Čikagos Western Springs priemiestyje. Čia paprastai kartu minimos dvi svarbios datos: 1923 m. sausio 10–15 ir 1991 m. sausio 13-oji. Ne tik todėl, kad kalendoriuje jos yra šalia viena kitos, bet ir todėl, kad jas abi sieja pasišventusių žmonių auka savo Tėvynei.

Sausio 20-osios sekmadienį pamaldos Tėviškėje prasidėjo iškilingiau nei įprasta: Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje (LŠSI) nariai įnešė vėliavas (tarp jų – ir Mažosios Lietuvos), nuskambėjo Mažosios Lietuvos himnas „Lietuviais esame mes gimę...“, buvo uždegtos žvakutės žuvusiųjų už Tėvynę 1923 ir 1991 metais atminimui.

– 7 psl.

Kun. Liudas Miliauskas: „Viskas, kas išlieka, yra iš meilės ir aukos pašaukimo“. R. Lapas nuotr.

Niekuo nesidomėdamas prarandi ir atmintį – Johann Wolfgang von Goethe

Mintis parašyti šia tema kilo 34-osios Pasaulinės jaunimo dienos proga, kuri šiemet minima Panamoje sausio 21–27 dienomis. Šią jaunimo šventę reguliariai rengti vis kitoje valstybėje 1985 m. pasiūlė popiežius Jonas Paulius II ir nuo to laiko ji suburia šimtą tūkstančių minias jaunų žmonių. Kas juos traukia į tokį susitikimą? Tikrai ne tik popiežius. Europiečiai gali jį gyvą pamatyti Vatikane ir nekirsdami Atlanto vandenyno. Pabūti tarp bendraamžių? Tokią galimybę jie turi ir namuose, ir studijuodami svetur, kur susipažįsta su įvairioms kultūroms atstovaujanciais jaunuoliais. Tai kas tuomet? Pameginsiu rasti atsakymą, žvelgdama iš Lietuvos taško.

Jaunimas šioks, jaunimas anoks, o jei reikia apibūdinti vienu žodžiu – tai iš tiesų nekoks. Tokius padūsavimus ir paburbėjimus tikrai gana dažnai galime išgirsti Lietuvoje, važiuodami visuomeniniu transportu. O garbaus amžiaus dūsautojų, kuriems anais laikais viskas buvo geriau ir gražiau, argumentai labai įtikinantys ir apčiuopiami: autobuse vietos neužleidžia močiutei, šiukšlina, lukštendami kepintas saulėgrąžas arba šūkauja ir dar keikiasi rusiškai. Štai jums ir jaunimas, štai kokia mūsų Lietuvos ateitis! Gal tikrai viskas beviltiškai blogai su jaunais žmonėmis? Juk ne viena draugė susiėmusi už galvos guodžiasi, kad jos vaikas praleidžia pamokas mokykloje dėl kompiuterinių žaidimų *online*, o tų žaidimų draugai – visai ne iš Lietuvos, o iš viso pasaulio: amerikiečiai ir kinai, vokiečiai ir japonai... Tai štai dėl to laiko skirtumo tarp įvairių šalių ir tenka praleisti pamokas, kad laimėtų kokią svarbią partiją ir uždirbtų milijoną. Kad bent būtų tikras tas milijonas, bet, deja, viso labo paveikslėlis kompiuterio ekrane, virtualioje piniginėje... O kaip namuose, ar padeda? Šiuokšles ar išneša, o gal sniegą nuvalo nuo tako ar nuvažiuoja

Jaunimas Lietuvoje ir Bažnyčiai

JŪRATĖ KUODYTĖ

į parduotuvę maisto? Tokius klausimus gali užduoti tik seneliai, t.y. tie, kurie gyveno anais, gražesniais ir geresniais laikais. Ką jūs! Moksleiviai tokiems niekams neturi laiko, nes daug mokosi, paskui eina į įvairiausius meno ir sporto būrelius, papildomas pamokas pas korepetitorius, kad vėliau pavyktų įstoti į gerą universitetą ir t.t. O studijų metais tai jau tikrai ne buitis ir ne senutės autobusuose yra svarbiausia: reikia galvoti apie savo karjerą, kaip užsidirbti pragyvenimui ir kaip būti konkurencingu. Mes, tėvai, todėl ir investavome savo laiką, pinigų, kad mūsų vaikai užsitikrintų kokybišką gyvenimą pagal aukščiausius standartus. Ateis laikas ir jie mums už tai padėkos.

Tik nebus taip, kad tokiame požiūryje ir slypi atsakymas į pradžioje rašinio kilusį klausimą? O gal kaip nuo mūsų, tėvų lūkesčių, pastangų investuoti į savo vaikus lyg į kokią banką ir laukti gražos – aukštų pasiekimų, žinomumo ir t.t., jie nori pabėgti ir leidžiasi į tolimą kelionę, į susitikimą, kuriame bus skatinami ieškoti visai kitų dalykų? Pasaulio jaunimo dienose visi popiežiai, pradedant šiandien jau šventuoju Jonu Pauliumi II, kvietė ieškoti visų pirma savęs, atsakymo į tai, kas esu ir kodėl buvau pašauktas į šį pasaulį, kokia mano misija ir kokiais būdais ją galiu įgyvendinti. Kas bus mano bendrakeleiviai pasaulimo kelionėje? O gal todėl jauni žmonės

trokšta dalyvauti Bažnyčios rengiamame jaunimo susitikime, nes pirmas dalykas, ką jie ten sužino yra tie, sa, jog Jėzus Kristus juos myli besąlygiškai ir taip, kad net numirė ant kryžiaus, bet ir prisikėlė, kad prikeltų kiekvieną, kuriam skauda, kuris vienišas, kuriam reikia pagalbos. Jie ryžtasi leisti į kelionę, nes ilgainiui suprato, jog pokalbis su virtualiais draugais kompiuteryje nesusildė ir nepagudžia taip, kaip tikras apsikabinimas su nepažįstamuoju didžiulėje minioje, kurį atginė tas pats ilgesys apčiuopiamos ir išsakomos meilės, ilgesys išklausymo ir pamėginimo suprasti tavo širdies balsą, troškimas būti priimtam tokiu, koks esi, o ne tokiu, kokią tave nori matyti? Jie ilgisi to, ką mes, tėvai, savo investiciniuose planuose į vaikų ateitį, regis, pražiūrėjome: laiką žaidimams, laiką ramiam pokalbiui, laiką kartu pjauti žolę kieme ar gaminti pietus, laiką aplankyti senelius ir išklausti jų gyvenimo istorijas, laiką apkabinti ir paprasčiausiai pasakyti, kad tu, mano vaike, esi brangiausia, ką turiu šiame pasaulyje ir kad tave labai myliu nepaisant nieko, net tavo prastų pažymių mokykloje ar neišlaikytų egzaminų universitete. Sugrįžę iš tokio susitikimo jaunuoliai gauna tam tikrą skiepą, kuris sustiprina imunitetą ir sušvelnina apninkančias sielos ligas, padaugina gerųjų atjautos, dėmesio artimam ir jautrumo „bakterijų“, kurdami aplink save mažas bendruomenes, užkrėsdami Gerąją naujieną ir kitus jaunus žmones. Ir ne tik plačiajame pasaulyje, bet ir mylimoje mūsų Lietuvoje. Tą liudija vis daugėjančios savanorių gretos *hospise*, kuriame slaugomi mirštantieji, vaikų globos namuose, kur jaunimas padeda beglobiams vaikams ruošti pamokas ir žaidžia su jais, ir senelių priežiūroje. O plačiau apie tai, koks vis dėlto puikus yra jaunimas Lietuvoje – kituose rašiniuose.

Lietuvos saugumas išlieka užsienio politikos prioritetu

Lietuvos Respublikos prezidentė Dalia Grybauskaitė susitiko su užsienio šalių ambasadoriais.

Tai kasmetinis susitikimas, į kurį atvyksta Lietuvoje reziduojantys ir mūsų šaliai akredituoti užsienio valstybių nepaprastieji bei įgaliotieji atstovai. Jame Prezidentė tradiciškai įvertina praėjusių metų Lietuvos pasiekimus ir nubrėžia pagrindines užsienio politikos kryptis ateinantiems metams.

Šalies vadovės teigimu, nepaisant iššūkių, praėję šimtmečio metai buvo išskirtiniai Lietuvai. Mūsų valstybė pati ir su NATO sąjungininkų pagalba stiprijo savo saugumą, tapo elitinės tarptautinės Ekonominės plėtros ir bendradarbiavimo organizacijos nare, sulaukė neeilinių užsienio vizitų.

Per praėjusius metus į Lietuvą atvyko popiežius Pranciškus, Europos šalių karališkųjų šeimų nariai, Vokietijos kanclerė, Japonijos premjeras, sulaukta kitų aukščiausio lygio vizitų, kurie pritraukė daug tarptautinės bendruomenės dėmesio į Lietuvos pasiekimus sau-

Prezidento kanceliarijos/Roberto Dačkaus nuotr.

gumo ir gynybos, ekonomikos ir mokslo srityse, gerėjančią verslo ir investicijų aplinką, augančias inovacijas.

Prezidentė taip pat sėkmingai telkė tarptautinę paramą Lietuvai savo vizitų Washington, Paryžiuje ir kitose šalyse metu. Iš viso per 2018 m. surengta daugiau nei 100 Prezidentės susitikimų su užsienio šalių vadovais ir

aukščiausio lygio pareigūnais.

Šalies vadovė taip pat pabrėžė, kad praėjusiais metais pasaulį krėtę iššūkiai niekur nedingo. Saugumo situacija nepagerėjo, Vakarams tenka atremti užslėptą hibridinę agresiją, gilėjančias globalaus susiskaldymo tendencijas, Europa susiduria su „Brexitu“ susijusiais iš-

DRAUGAS

(USPS-161000)

THE LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWSPAPER

Published on Tuesday, Thursday and Saturday

except legal Holidays, Jan. 2nd, and Dec. 26th by the Lithuanian Catholic Press Society,

4545 W. 63rd Str., Chicago, IL 60629-5532.

Tel.: 773-585-9500. Fax.: 773-585-8284

Periodical class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices.

Subscription Rates: \$150.00.

GARBĖS PRENUMERATA **\$250.00**

JAV – metams **\$150.00** • 1/2 metų **\$80.00** • 3 mėn. **\$57.00**

Pirma klase – **\$340.00** • kartą per savaitę **\$240.00**

[Kanada] – metams **\$390.00** (USD) • 1/2 metų **\$210.00** (USD) • 3 mėn. **\$110.00** (USD)

[Lietuvą paprastu paštu] – metams **\$120.00** • 1/2 metų **\$66.00**

Internetinė prenumerata – metams **\$99.00**

TIK ŠEŠTADIENIO LAIDA

JAV metams **\$95.00** • 1/2 metų **\$70.00** • 3 mėn. **\$48.00**

[Kanada] – metams **\$150.00** (USD) • 1/2 metų **\$120.00** (USD) • 3 mėn. **\$75.00** (USD)

[Lietuvą] – metams **\$70.00**

Mažindami pašto išlaidas, prenumeratos kvitų nesiunčiame. „Draugo“ prenumerata yra mokama iš anksto.

Administracija dirba kasdien nuo 9:00 iki 4:30, šeštadieniais nedirba.

Redakcija dirba kasdien nuo 8:00 iki 4:00, šeštadieniais nedirba.

Administracija – skelbimai@draugas.org., administracija@draugas.org

Reklama – Audronė Kižytė, audreykizys@gmail.com, 630-805-1404

Vyriausioji redaktorė – Ramunė Lapas
vyr.redaktore@gmail.com

Redaktorė – Virginija Petrauskienė

Techninis redaktorius – Jonas Kuprys

Korektorė – Dalia Sokienė

Už skelbimų turinį ir kalbą neatsakome.

Straipsnių autorių nuomonė nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone.

Įpratome, kad žodžiai „Maskva“ ir „Kremlius“ mums neša negerą, nemalonį, priešišką žinią, bet štai nepriklausoma radijo stotis „Maskvos aidas“ (rus. „Echo Moskv“) paskelbė emigracijoje, Kijeve (Ukrainoje), dirbančio garsaus Rusijos žurnalisto Jevgenijaus Kiseliovo straipsnį, kuris su užuojauta mums mini Vilniuje prieš 28-erius metus SSRS vykdytą teroro aktą.

Žinoma, keista rusiškai išgirsti, kad tuomet ne „savi šaudė į savus“, o sausio 13-oji yra „atminimo diena žmonių, kuriuos mūsiškiai užmušė Vilniuje“. (Jis rašo: „...Mūsų partijos, vyriausybės, armijos ir specialiųjų tarnybų vadai. Štai tą dieną jie nusiėmė kaukes ir parodė savo tikrąjį – šlykštų veidą“.) Straipsnį žurnalistas pavadino „Prašius 28 metams nepriklausomoje Lietuvoje žmonės gyvena taip, kaip jums ir nesisapnavo“. (Šį tekstą persispausdino keletas Lietuvos leidinių.) Pasirodo, Rusijoje dar išlikusi viena kita žiniasklaidos priemonė, kuri gali sau leisti paskelbti panašią informaciją. Ir pagarba tiems žurnalistams, kurie atlaiko valstybės spaudimą, rizikuodami ne tik savo karjera, bet ir gyvybe (susidorota su žurnaliste N. Politkovskaja, tyrusia Čečėnijos karą, neseniai sunaikinti trys rusų karo samdinių Afrikoje veikla domėjęsi žurnalistai ir t.t.). Jie gyvena visiškai prieškoje aplinkoje, nes panašios informacijos nenori girdėti ne tik Rusijos valdžia, bet ir didžioji dauguma Rusijos žmonių. Tą daugumą irgi galima suprasti – jie savo tėvynę nori matyti gražią, stiprią, teisingą. Kaip ir mes savo Lietuvą. Todėl jų protai mieliau

Maskvos aidas

AUDRONĖ V. ŠKIUDAITĖ

priima valdžios propagandą apie nedraugiškus Vakarų, NATO grėsmę, badaujančią ir išmirštančią Lietuvą ir galingą Rusiją, kurią priešai nori sužlugdyti.

O pasakyti taip, kaip pasakė J. Kiseliovas apie savus Sausio 13-ąją, reikia turėti drąsos: „Viena vertus, jie leido suprasti: dėl įkyrios idėjos išsaugoti per siūles sprogtančią sovietinę imperiją leisime sau viską. Jeigu reikės, praliesime kraują. Jeigu reikės, žudysime. Jeigu reikės, traiskysime tankais. Jeigu reikės, šturmu imsime civilius objektus, pasiuntę specialiuosius KGB dalinius. Ir pasiuntė „Alfą“ šturmuoti Vilniaus televizijos bokšto, ir traiskė tankais, ir liejo kraują, ir žudė. ...Kita vertus, tuojau visi išsislapstė. Tuojau ėmė išsisukinėti ir meluoti. Visi – iki pat Gorbačiovo. Tai ne mes. Mūsų ten nebuvo. Aš nieko nežinojau. Aš įsakymo nedaviau. Mes nė vieno patrono nepanaudojome. Tai vis jie – patys save žudė. Smogikai. Provokatoriai. Fašistai. Snaiperiai ant stogų. Amerikos patarėjai, slapta atvykę jiems padėti iš kaimyninės Lenkijos. Viskas, kaip matote, kartojasi. Nuo tuolaikinės Lietuvos iki dabartinės Ukrainos“.

Bet žurnalistas buvo liudininkas ir dalyvis kitokios Rusijos. Jis prisimena, kad kitą dieną po Vilniaus šturmo, sausio 14 d., demokratinų jėgų pakviesti į Maskvos gatves, į protesto mitingą, išėjo tūkstančiai žmonių, reikalavusių nenaudoti jėgos prieš Lietuvos žmones. Ir jam tada atrodė, kad tokių, demokratinų reformų šalininkų, buvo šimtas tūkstančių, o gal ir pusė milijono. Mitingas tęsėsi daug valandų... Jam atrodė, kad tokių Rusijoje dauguma ir jo širdį buvo užliejęs pasididžiavimo jausmas. Deja, jis sako, jam labai greitai teko nusivilti – tokių yra mažuma, absoliuti mažuma. Rusijoje viskas liko po senovei. Žmonės išsigando ir vėl užsidarė savo skurdžiame gyvenime ir daugelis nostalgikai ėmė ilgtis sugriuvusios Sovietų Sąjungos, užmiršę, kaip jie tada nykiai gyveno. Ta dauguma kas keli metai renka sau į viršininkus žmogų, kuris kartą prisipažino, kad pati didžiausia jam tragedija buvo Sovietų Sąjungos griuvimas. O tas žmogus, anot žurnalisto, yra didžiausias melagis, plepys ir juokdarys, kuris meluoja ir apie pačią geopolitinio masto katastrofą ir daro viską, kad tik išliktų valdžioje. „Bet už tai mane džiugina tai, kad praėjus 28 m. po Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo, žmonės ten gyvena taip, kaip jums ir nesisapnavo – švariau, turtingiau, ramiau, oriau – tiesiog geriau“, – sako J. Kiseliovas, kuris Sausio 13-osios tema pasisako ne pirmą kartą.

Atlaiko ne visi

2014 m. žurnalistas J. Kiseliovas, vienas iš Rusijos televizijos kanalo NTV įkūrėjų, paskelbė savo nuomonę apie kolegę Maskvoje Tatjaną Mitkovą, Baltijos šalyse išgarsėjusią, kai 1991 m. viešai atsisakė skleisti Kremliaus melą apie Sausio 13-osios įvykius Vilniuje. Už tai ji ir kitas žurnalistas – Jevgenijaus Kiseliovo bendrapavardis Dmitrijus Kiseliovas Lietuvos Prezidentės Dalios Grybauskaitės buvo apdovanoti Sausio 13-osios atminimo medaliu. 2014 m., kai savo laidoje D. Kiseliovas ėmė tyčiotis „iš fundamentalių laisvės ir demokratijos vertybių ir diskreditavo Sausio 13-osios atminimo medaliu apdovanotojo statusą“, Lietuvos valstybės apdovanojimas buvo atšauktas. Solidarizuodamasi su kolega Dmitrijumi, Sausio 13-osios medalio atsisakė ir T. Mitkova.

Tuomet į Ukrainą iš Rusijos jau emigravęs vienas garsiausių Rusijos žurnalistų Jevgenijus Kiseliovas pareiškė, kad T. Mitkova tiesiog nusimetė demokratijos gynėjos kaukę ir parodė tikrąjį savo veidą.

„Tą dieną per specialiąją operaciją, kurios tikslas buvo išlaikyti Sovietų Sąjungoje Lietuvą, tuo metu jau paskelbusią nepriklausomybę ir de facto pradėjusią atsiskirti, KGB specnazas surengė Vilniaus televizijos bokšto šturmą... Vienintelė televizijos programa, tuo metu bandžiusi daugumą objektyviai pasakoti apie įvykius Lietuvoje, buvo TSN vakaro žinių programa, kurią dėl Kremliaus neapsižiūrėjimo leido rodyti vėlai vakare per Pirmąjį kanalą. Šią laidą pakaitomis vedė T. Mitkova ir D. Kiseliovas. Kitą dieną po įvykių prie Vilniaus televizijos bokšto T. Mitkova išgarsėjo tuo, kad atsisakė vykdyti valdžios nurodymą perskaityti eteryje oficialią – visiškai melagingą – Kremliaus įvykių versiją, kurią perdavė TASS. T. Mitkova šiai misijai atlikti demonstratyviai į studiją pakvietė diktorių“, – prisiminė J. Kiseliovas. Šis poelgis buvo priežastis uždaryti TSN ir atleisti iš darbo T. Mitkovą ir D. Kiseliova. „Po to jie tapo vos ne pagrindiniais Lietuvos ir kitų Baltijos šalių kovos už nepriklausomybę herojais Maskvoje. Nors, tiesą sakant, daugeliui tuomet T. Mitkovos poelgis didelio įspūdžio nepadarė. Juk neatsistojo, netrenkė durimis, neišėjo iš darbo protestuodama, nepadarė jokio pareiškimo, o tik perdavė žodį diktoriui, tiesa, paaiškinusi, kad pati neskaitys TASS pranešimo, nenorėdama išduoti savo principų. Bet dabar viskas stoji į savo vietas. Kaip sakoma, kaukių nebeliko. Visi galiausiai pamatė tikrąją T. Mitkovą. Kad ir kaip ten būtų, bet šio epizodo užteko, kad T. Mitkova dar daug metų Rusijoje būtų laikoma liberalios demokratinės žurnalistikos šviesuliu, nepaisant daugelio jos žurnalistinių ir pilietinių poelgių, kurie buvo dviprasmiški: nuo atvirai antivakarietškų pasirodymų per buvusios Jugoslavijos konfliktą iki jos demonstratyvaus atsisakymo palaikyti kolegų iš NTV protestą, kai televiziją perėmė ‘Gazprom’. Atsisakiusi protestuoti T. Mitkova daug metų sėkmingai dirba su naujais šeiminingais“, – rašė J. Kiseliovas.

Kuo šiandien gyvena rusai

J. Kiseliovo Sausio 13-osios proga paskelbtas straipsnis tam tikra prasme siejasi su informacija, kurią po keleto dienų persispausdino lietuviška žiniasklaida – visuomenės nuomonės tyrimo – ko šiandien rusai labiausiai gėdisi – rezultatais. Yra dar viena institucija Rusijoje, kuria galima tikėti ir kurią galima vadinti objektyvia – tai visuomenės nuomonės tyrimo institucija „Levada-centras“. 2018 m. pabaigoje šis centras vykdė Rusijos gyventojų apklausą, kurios metu rusai pasakė, kad labiausiai jie gėdisi Sovietų Sąjungos iširimo (taip pareiškė beveik pusė 45 proc. apklaustųjų, ir tai yra aukščiausias rodiklis per pastaruosius 10 m.). Tokių respondentų per metus padaugėjo 12 proc. Jų buvo klausiama: „Ko jūs gėdijatės, kas kelia jums gėdos jausmą ir nuoskaudą, kai jūs galvojate apie Rusijos XX a. istoriją?“ „SSRS griuvimas“ – toks atsakymas buvo įvardintas antruoju, o labiausiai rusai gėdijasi „amžino neturto ir netikrumo“, kuriame gyvena „didi tauta, turtinga valstybė“. Taip pat rusams skaudu dėl grubios moralės, chamiškumo ir nepagarbos vienas kitam, Rusijos atsilikimo nuo Vakarų; 21 proc. rusų gėdijasi represijų ir teroro, Stalino režimo vykdyto 1920–1950 m.; 9 proc. gėdijasi pakartotinio Vladimiro Putino atėjimo į valdžią (prieš metus to gėdijosi 3 proc.). Taip pat 4 proc. padaugėjo žmonių, kuriuos piktnaiviai Rusijos siekis primesti kitoms valstybėms ir tautoms savo valią.

O didžiuojasi rusai vis dar pergale Didžiajame tėvynės kare, kaip Rusijoje vadinamas Antrasis pasaulinis karas (87 proc.), dėl to, kad Rusija pirmąją įsisavinant kosmosą (50 proc.) Net 45 proc. rusų didžiuojasi, kad Rusija prisijungė Krymą, o 62 proc. respondentų įsitikinę, kad rusai – didinga tauta, kuriai skirta ypatinga reikšmė istorijoje.

Visa tai rodo, kad mūsų kaimynystėje imperinės nuotaiikos dar labai gajos. Kremlius deda pastangas, kad būtų imperijos (kokia buvo Sovietų Sąjunga) siekis vienyti rusų tautą, ir rezultatai akivaizdūs – nors alkani ir nelaimingi, rusai nori būti galingi. Ir tokių kaip Jevgenijus Kiseliovas, turintis drąsos pažiūrėti tiesai į akis, Rusijoje – vienetai. Tokie, saugodami savo gyvybę, dažniausiai emigruoja.

šūkiiais, augančiu populizmu ir žmonių protestais.

Todėl Lietuva, pasak Prezidentės, toliau sieks stiprinti savo draugų ir sąjungininkų ratą sprendžiant aktualiausias karinio, energetinio ir ekonominio saugumo užtikrinimo klausimus, kartu prisidedama prie efektyvesnės NATO kolektyvinės gynybos. Lietuva taip pat palaiko sustiprintą ES gynybos bendradarbiavimą būtent tose srityse, kur būtų sukurta pridėtinė vertė nedubliuojant Aljanso.

Užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius taip pat susitiko su Lietuvai akredituotų užsienio valstybių diplomatinėjų atstovybių vadovais. Tradiciniame kasmetiniame susitikime aptarti reikšmingiausi Lietuvos užsienio politikos laimėjimai ir iššūkiai, nacionalinio ir tarptautinio saugumo padėtis bei svarbiausios pasaulio aktualijos.

„Vienas iš reikšmingiausių 2018 metų Lietuvos užsienio politikos laimėjimų – Lietuvos narystė Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje (EBPO). Lietuva įsitvirtino stipriausių pasaulio ekonomikų klube“, – susirinkusiems diplomatams teigė L. Linkevičius.

Ministras atkreipė dėmesį, kad šiais metais Lietuvai minint narystės NATO ir ES 15-ąsias metines, NATO vaidmuo ir toliau išlieka kaip niekada svarbus Lietuvos ir euroatlantiniam saugumui. L. Linkevičius padėkojo Lietuvos sąjungininkams, dalyvaujančioms NATO priešakinių pajėgų batalione ir NATO oro policijos misijoje, kurios padėjo užtikrinti Lietuvos saugumą 2018 metais.

Pasak ministro, Europos ekonominis ir vertybinis stabilumas neišsivaizduojamas be stiprios Europos Sąjungos, tad ES lyderiai kartu su ES piliečiais turėtų priimti daugiau atsakomybės už Sąjungos ateitį.

Svarbiu iššūkiu Europai ir Baltijos regionui išlieka branduolinis saugumas. Lietuva ragina visas suinteresuotas šalis aktyviai bendradarbiauti Tarptautinės atominės energijos agentūros ir kituose branduolinių saugumą užtikrinančiuose susitikimuose, keliant Astravo klausimą.

L. Linkevičius pažymėjo, kad vienu iš svarbiausių Lietuvos užsienio politikos prioritetų ir toliau lieka Rytų partnerystė. Šiais metais minimas iniciatyvos dešimtmetis – gera proga sustiprinti santykius su Rytų partnerystės šalimis, ypač Sakartvelu, Ukraina ir Moldova, išreikšti paramą jų europinei kryptčiai.

Užsienio reikalų ministerijos organizuotame metiniame susitikime dalyvavo beveik 60 ambasadorių, laikinųjų reikalų patikėtinių ir biurų vadovų iš Europos, Šiaurės Amerikos, Lotynų Amerikos, Afrikos, Azijos, Okeanijos, Artimųjų Rytų šalių.

Prezidentūros, URM inf.

TELKINIAI

LEMONT, IL

Laisvės gynėjų dieną prisimintas Amerikos lietuvių indėlis

Atkelta iš 1 psl.

V. Valaitytė, padėkojusi JAV LB Lemonto apylinkės valdybos nariams Romai Langei, Nijolei Danielson, Paulinai Liaubai, J. Sučylienei, Vytautui Jagminui, Vytautui Geštautui bei Petruui Valiui, pakvietė renginio dalyvius pasiklausyti svečio iš Lietuvos – jaunojo akordeonisto Motiejaus Dudniko, visus sužavėjusio ypatingu jautrumu ir talentu, atliekamų kūrinių.

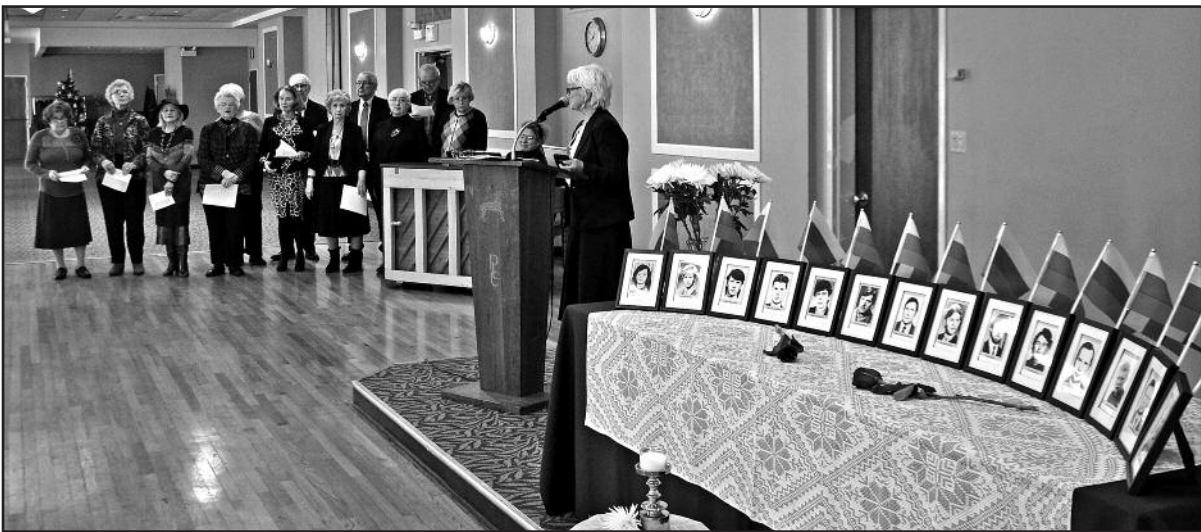
Po minėjimo renginio svečiai būrėsi prie vaikų globos organizacijos „Saulutė“ vadovės Indrės Tijūnėlienės eksponuotų nuotraukų; besidomintys galėjo išgirsti apie tuo metu JAV besikuriančias grupes, kurių tikslas buvo siekti, kad JAV tarptautiniu mastu pripažintų Lietuvos nepriklausomybę *de jure*.

Indrė Tijūnėlienė prisiminė Amerikos lietuvių pagalbą atkuriant Lietuvos Nepriklausomybę

Be jau anksčiau veikusių ALT'o ir VLIK'o, apie 1988 m. susikūrė dar kelios grupės – Lemonte įsikūrė „Hot Line“, kuri greitai gaudavo žinias ir skleidavo, kas vyksta Lietuvoje. Šiai grupei priklausė Riškų, Lendraičių, Gulbinų, Domanskių šeimos, Pranė Šlutienė ir kt. Iš „Hot Line“ išaugo organizacija „Mercy Lift“, kuri siuntė vaistus į Lietuvą. Per Amerikos visuomenines organizacijas nemokamai gaudavo toms siuntoms talpintuvus. Šiai grupei priklausė Riškų, Lendraičių, Gulbinų šeimos, P. Šlutienė, Domanskiai ir kt.

„Seklyčioje“, Čikagoje, įsikūrė grupė „Americans for Lithuanian Freedom“, kurios tikslas buvo Lietuvai skubiai teikti pagalbą atkuriant Nepriklausomybę, rašyti laiškus politikams, teikti informaciją per spaudą, rinkti parašus, kad Prezidentas George W. Bush greičiau pripažintų Lietuvos nepriklausomybę *de jure*. Jai vadovavo dr. Jolita Narutienė, Rimantas Dirvonis ir dr. Tomas Remeikis. Šiai grupei, be mūsų šeimos, priklausė Naručiai, Augiai, Dovilai, Jurjonai, Ambutai, Sauliai, Bielskai, Regina Gailiešiūtė, Gierštikai, Gleveckai, Mark Golden, Ramutė Kemežaitė, Danguolė Kviklytė, Sigutė Mikrut, Liulevičiai, Lukai, Nemickai, Norušiai, Meilės, Daiva Markelytė, Stepaičiai, Šmulskčiai, Utz, Žliobos, Kėželiai, Raminta Saib, Vygantai.

Žinios iš Lietuvos ateidavo per Rimantą Dirvonį, dr. T. Remeikį ir „Hot Line“. Grupės nariai rašė laiškus politikams Lietuvoje ir ragino visuomenę Amerikoje rašyti laiškus senatoriams. Taip pat rengė demonstracijas ir rinko parašus Čikagos miesto centre. Viena iš grupės narių, Daiva Meilienė manė, kad, siekiant padėti Lietuvai, būtina įsijungti į Amerikos politinį ir visuomeninį gyvenimą. Ypač, jos manymu, svarbu parodyti, kad yra daug lietuvių, kurie aktyviai dalyvauja JAV politiniame gyvenime. Tuo tikslu surengėme susitikimą „prie puoduko kavos“ pas dr. Audronę ir dr. Šarūną Užgirių Highland Parke, siekiant susitikti su Brenda Edgar, kurios vyras Jim kandidatavo į Illinois valstijos gubernatorius. Tokia buvo pirma pažintis su jų šeima ir Patricia (Pat) Michalski. Su D. Meilienės šeima buvome pakviesti į Jim Edgar inauguraciją, kur per spaudos konferenciją buvo galimybė paminėti Sausio 13-osios įvykius Lietuvoje. Vėliau Daivai kilo mintis kartu su manimi naudotis „Press Pass“ įvairiems susitikimams su politikais, nes kitaip jų nėra galimybių pasiekti. Politikai tuo metu labiau domėjosi Kuveitu nei Lietuva. Taip susitikome su Prezidento Bush šeima, James Baker, Michailu Gorbačiovu, Lech Valęsa ir jo žmona, Henry Kissinger, George Soros bei kt.

Renginio vedėja Violeta Valaitytė pakvietė visus susirinkusius tylos minute pagerbti Sausio 13-osios aukų atminimą.

Jaunasis akordeonistas iš Lietuvos Motiejus Dudnikas, visus sužavėjęs ypatingu jautrumu ir talentu.

Iš k.: Irena Grigaitienė, Marytė Černiūtė, Laima Žliobienė, Indrė Tijūnėlienė, Nijolė Kašubienė. Živilės Gurauskienės nuotraukos

M. Gorbačiovo „gerbėja“

Sužinojus, kad M. Gorbačiovas kalbės „Sheridan“ viešbutyje, Čikagoje, mano vyras Donatas padarė plakatą iš nuotraukos, kur po tanko vikšrais matyti Loreta Asanavičiūtė, ir norėjo jį įteikti M. Gorbačioviui. Laukėme jo viešbučio antrame aukšte, kol

Tačiau po pranešimo Gorbačiovas išėjo pro užkulisius, ir daugiau jo nebemačiau. Taip ir likau lyg jo gerbėja, nes koridoriuje praeidamas pro mane pasisveikino ir maloniai nusišypsojo.

Visur, kur tik eidavau, nešiojau su savimi seges ir lipdukus su dailininko Vinco Luko suprojektuotu narveliu, kabančiu ant pagrindinės Sovietų Są-

Washingtone vykusio demonstracija, kurioje dr. Vidas Nemickas, dr. Vytas Saulis ir dr. Aras Tijūnėlis vaizduoja Lietuvą, Latviją ir Estiją kaip Sovietų Sąjungos kalines. Indrės Tijūnėlienės asmeninio archyvo nuotr.

visų paprašė sueiti į auditoriją. Aš pagalvojau, kad, jei visiems liepiama išeiti iš holo, M. Gorbačiovas tikriausiai kils liftu. Tuomet pasislėpiau už didelės palmės ir nudaviau, kad grožiuiosi vaizdu pro langą, nekreipdama dėmesio į nurodymus. Mačiau, kaip eskalatoriumi kilo M. Gorbačiovas su žmona Raisa ir apsauga. Supratau, jog tai puiki proga jam įteikti plakatą. Bet, antra vertus, supratau ir tai, kad mane išprašytų, jei tai padaryčiau. Nutariau tai padaryti po pranešimo, kad, būdama salėje tarp jo gerbėjų, galėčiau paviešinti padėtį Lietuvoje ir įteikti plakatą.

jungos emblemos „pjautuvo ir kūjo“, iš kurio išskrenda Lietuvos valstybinės vėliavos spalvų pakštelis, su prierašu – „Let President Bush know“. Taip pat prie Illinois 294 greitkelio, dr. Austei ir dr. Mindaugui Vygantams padedant, išnuomojom reklamą švieslentę su tuo pat vaizdu ir užrašu. Apie Lietuvos padėtį taip pat norėjome pateikti ir Amerikos žiniasklaidai anglų kalba, tuomet palaikiau ryšius su Beverly Cooper, kabelinės programos „Cooper's Corner“ Highland Parke savininke.

Nukelta į 11 psl.

Mantas Valantiejus:

„Mano vaikystės svajonė visuomet buvo filmai, o ne krepšinis”

LAIMA APANAČIČIENĖ

Prieš pat Kalėdas, gruodžio 22 d., Čiurlionio galerijoje Jaunimo centre buvo rodomi jauno lietuvių aktorius ir režisieriaus, gyvenančio ir kuriančio Kalifornijoje, Mantas Valantiejaus trumpametražiniai filmai „Kalifornija” ir „Solidarumas”. Šių filmų peržiūroje dalyvavo ir Mantas, sukūręs šiuose filmuose pagrindinius vaidmenis. Po filmų peržiūros pakalbinau Mantą.

Gerb. Mantai, dėkoju už filmų, kuriuose vaidini, pristatymą Čiurlionio galerijoje. Įdomu buvo ne tik pažiūrėti filmus, bet ir sužinoti, kad dar vienas lietuvis „išsoko” į JAV kuriamų filmų traukinį. Esi gimęs ir augęs Lietuvoje. Koks velnias atnešė į šią galeriją – Ameriką?

Taip esu šimtaprocentinis lietuvis, augau ir gimiau Kaune. Na o koks velnias nešė į Ameriką – tai didelis noras kurti filmus!

Kaip sekėsi įsitvirtinti dėdės Samo šalyje?

Įsitvirtinti kitoje šalyje turbūt niekada nėra lengva. Tad teko paplušėti ir man. Gal didžiausias sunkumas buvo išmokti anglų kalbą. Iš tikro nesu labai jau gabus žmogus. Daugiau esu toksai – knisli kiaulė giliai šaknį knisa – žmogus. Taip kad knisau ir vis dar knisu. Rezultatai matosi (juokiasi).

Esi baigęs Santa Monica College, kur studijavai teatrinį meną? Kas nulėmė šios kolegijos pasirinkimą?

Taip, baigiau Santa Monica kolegiją dėl dviejų priežasčių: 1. Šioje kolegijoje labai stiprūs aktorinio meno dėstytojai; 2. Šią mokslo įstaigą baigė tokie garsūs aktoriai kaip Arnold Schwarzenegger, Dustin Hoffman ir Sean Penn. Tad nutariau šį sąrašą pratęsti (juokiasi)!

Tačiau teatro sceną iškeitei į filmavimą? Kodėl?

Teatras ir kino menas – du skirtingi dalykai visomis prasmėmis. Kiną geras tu, kad jis visuomet turi išliekamąją vertę. Juo galima pasidalinti bet kuriame gyvenimo etape.

Ar kurti filmus ir juose vaidinti – vaikystės svajonė?

Taip, mano vaikystės svajonė visuomet buvo filmai, o ne krepšinis.

Abu filmai – „Kalifornija” ir „Solidarumas” – rodyti Čiurlionio galerijoje, apie emigrantų gyvenimą. Ar ta tema pasirinkta todėl, kad mums, emigrantams, skauda?

„Kalifornija” ir „Solidarumas” – tai filmai į kuriuos buvau atrinktas kaip aktorius. Pats aš scenarijaus tiems filmams nerašiau. Tačiau naujas filmas, kur aš ruošiuosi kurti, bus ne apie emigrantus. Tam filmui aš pats parašiau scenarijų ir būsiu šio filmo režisierius.

Vis tik žiūrint filmus susidaro nuomonė lyg tai būtų autentiškas pasakojimas?

Taip, ir „Kalifornijoje” ir „Solidarume” daug mano paties gyvenimo detalių. Dalykų, kuriuos iš tiesų turėjau pereiti. Kaip ir „Kalifornijoje” gyvenime aš taip pat turiu brolių (aišku, daug geresni, nei mano brolis kino juostoje), tėvus, kuriuos teko palikti dėl „amerikietiškos svajonės”. Man,

Mantas Valantiejus Čiurlionio galerijoje. Iš k.: Ernestas Lukoševičius, Alvydas Pakarklis, Andrius Černenko, Mantas Valantiejus.

kaip ir „Solidarumo” herojui, gyvenime teko keletą metų pabūti nelegalu, kol gavau „žalią kortą. Teko ir indus plauti, ir kitus sunkius darbus dirbti.

Ar amerikietis žiūrovas žiūri tokius filmus ir, svarbiausia, ar jis gali suprasti šią problemą?

Manau, kad amerikietis šiais laikais tikrai supranta emigrantus daug geriau, nei anksčiau. Prie to prisideda ir dabartinė politinė situacija.

„Solidarumas” buvo nominuotas BAF-TA geriausio studentiško filmo kategorijoje ir buvo apdovanotas kaip geriausia trumpametražinė drama San Diego kino festivalyje. Kaip manai, kodėl šis filmas atkreipė dėmesį?

Sunku pasakyti dėl kokių priežasčių tam tikri festivaliai turi numylėtinius ir pralaimėtojus. Festivaliai yra labai politiški, ir emigrantų tema kai kuriems festivaliams yra jautri. Kaip ten bebūtų, aš manau, kad filmas „Solidarumas” yra tiesiog gerai pastatytas. Geras režisierius, puiki kinematografija muzika, aktuali tema, na ir, aišku, nepakartojami autentiški aktoriai (ne tiek daug kuriančių lietuvių Amerikoje). Taip kad amerikiečiams – tai egzotika.

„Solidarume” nusifilmavo puiki meksikiečių aktorė Elpidia Carrillo. Tiesa, filme jūs nesusitinkate. Kaip pavyko prikalbinti ją suvaidinti šiame filme? Ar teko su šia aktore bendrauti gyvenime?

Elpidia Carrillo – nuostabiai talentinga aktorė. Taip, mes su ja iki šiol esame draugai: šiuo metu statome pilno metražo filmą, paremtą trumpametražinio filmo „Solidarumo” motyvais.

Susipažinome, kai aš dar studijavau kolegijoje, kur ji, pakviesta profesoriaus Salvador Carrasco, pristatė savo filmą jauniems absolventams.

Gal kada ir Lietuvoje bus filmuojamas Mantas filmas?

Tikiuosi, kad Mantas filmas Lietuvoje kada nors tikrai bus filmuojamas. Pradėjau režisuoti, man neblogai sekasi. Mano režisuotas trumpo metražo filmas „Pure” buvo rodomas jau keliuose festivaliuose.

Apie Lietuvą pagalvoju dažnai. Esu ne kartą siuntęs savo gyvenimo

aprašymą tokiems režisieriams kaip Emilis Vėlyvis ir Šarūnas Bartas. Prašausi į jų filmus, bet nė vienas dar nepakvietė. Labai norėčiau suvaidinti ir Olego Koršunovo režisuojamame spektaklyje.

Su savo filmais esi dalyvavęs ir festivaliuose Lietuvoje. Kaip Lietuvos žiūrovas sutiko Tavo filmus?

Taip, Vilniaus kino festivalio „Kino pavasaris” programoje „Lietuviai svetur” rodžiau „Kaliforniją” ir „Solidarumą”. Buvau sutiktas nepaprastai geranoriškai ir šiltai. Manau, kad filmai patiko žiūrovams.

Esi aktorius, režisierius, scenaristas, prodiuseris, šiuo metu gyvenantis ir kuriantis Los Angeles. Kuris šių darbų „arčiau prie širdies”?

Man labiausiai prie širdies – aktorius darbas.

Ko tenka atsisakyti siekiant svajonės?

Gyvenime, siekiant savo svajonės, tenka atsisakyti daug ko. Dažniausiai tai yra emocinė kova ir susitaikymas su savimi, pvz., paliekant Lietuvą ir šeimą, susitaikai, kad viską darai ne šiaip sau, bet dėl konkretaus, pozityvaus, įkvėpiančio tave ir kitus, tikslo.

O ką Mantas veikia laisvalaikio?

Laisvalaikio Mantas daro pritu-pimus ir atsispaudimus! (juokiasi) Sportas – sveikata!

Dėkoju, kad supažindinai čikagiečius su savo kūryba. Malonu buvo susipažinti. Linkiu kūrybinės sėkmės.

Andrius Černenko, Mantas Valantiejus ir Čiurlionio galerijos direktorė Viktorija Černenko. Laimos Apanavičienės nuotraukos

Jūs jau skaitote „Draugą”? Puiku!

Bet nepamirškite ir savo senelių bei kitų giminių Lietuvoje – užsakykite „Draugą” ir jiems!

Paprastu paštu – 120 dol.,
internetinė prenumerata – tik 99 dol.
150 įdomių ir spalvingų numerių per metus!

www.draugas.org

Nepriklausomybės kovoms atminti – vertingas leidinys

ALGIS VAŠKEVIČIUS

Neseniai Kaune, Vytauto Didžiojo karo muziejuje vyko renginys, kurio metu buvo pristatytas katalogas „Žuvusiems už Lietuvos laisvę“. Jauno istoriko Edvino Vaidoto parengtas ir išleistas katalogas pasirodė pagerbiant žuvusius Lietuvos Nepriklausomybės kovose 1919–1923 metais. Šiuo renginiu buvo pradėti 2019-ieji, Lietuvos Respublikos Seimo paskelbti Nepriklausomybės kovų atminimo minėjimo metai.

Daugiau kaip dvejus metus rengtas katalogas supažindina su maždaug dviem šimtais paminklų – kryžių, stogastulpių, koplytėlių ir kitų, kurie buvo pastatyti pagerbiant Nepriklausomybės kovas ir jų aukas. Katalogo autorius, šio muziejaus karybos istorijos skyriuje dirbantis E. Vaidotas pristatyme pasakojo, jog idėja parengti tokį leidinį kilo gana netikėtai ir labai jį įtraukė.

„Viskas prasidėjo, kai 2011 metais pradėjau dirbti Karybos istorijos skyriuje ir tyrinėčiau Lietuvos kariuomenės istoriją po Pirmojo pasaulinio karo, taip pat aprašinėčiau muziejui dovanojamas vertybes. Viena moteris padovanojo įdomią nuotrauką, kurioje buvo įamžintas paminklas žuvusiems Lietuvos kariams. Tyrinėdamas tą nuotrauką supratau, kad Lietuvoje yra labai daug paminklų, pastatytų žuvusių karių atminimui, tačiau nuoseklios informacijos apie juos trūksta“, – pasakojo E. Vaidotas.

Paminklų ieškojo pats

Jį sudomino ši tema, tad netrukus kartu su savo su žmona leidosi į kelionę po Lietuvą, ieškodamas tokių paminklų, juos fiksuodamas. Tai buvo pomėgis, kuris labai įtraukė, o mintis apie rimtus išsamius tyrinėjimus kilo sužinojus, kad galima gauti Lietuvos kultūros srities stipendiją, kasmet skiriamą tam tikrai sričiai. Istorikas parašė paraišką, susijusią su šių paminklų tyrimu, gavo stipendiją ir ėmėsi rimto darbo.

Pradžią buvo sunki – apie miestuose esančius paminklus informacijos, išbarstytos įvairiuose šaltiniuose dar buvo galima rasti, tačiau apie kaimuose esančius atminimo ženklus nebuvo beveik nieko. Tad E. Vaidotas parašė šimtus elektroninių laiškų įvairioms bibliotekoms, muziejams, kraštotyrininkams. Žmonės buvo geranoriški, jie atsiliepė, dalijosi savo informacija, teikė pasiūlymus, nurodydavo, kur ieškoti, kas galėtų padėti.

„Daugybę valandų teko sėdėti po darbo – peržiūrėjau turbūt visus įmanomus 1989–1991 metų rajoninių laikraščių komplektus, kur taip pat radau daug vertingos informacijos apie šiuos paminklus. Dar daugiau laiko atėmė važinėjimas po Lietuvą, ieškant tokių paminklų, juos fiksuojant, fotografuojant ir užrašant istoriją. Tam paskyriau ir savo savaitgalius, ir atostogas. Per dieną pavykdavo aplankyti iki dešimties paminklų, nuvažiuodavome ir 600 kilometrų, būdavo ir dviejų dienų kelionės. Reikėjo paminklų nuotraukų, tad rinkdavomės šviesias, saulėtąs dienas“, – prisiminė darbo ypatumus E. Vaidotas.

Paminklai liudija istoriją

Pasak jo, naujasis leidinys nėra mokslinis, su daug skaičių ir faktų – tai plačiai visuomenei skirta knyga, supažindinanti su šiais paminklais, pirmą kartą surinktais vienoje vietoje, nufotografuotais ir populiariai aprašytais. Valstybės kūrėjams ir laisvės gynėjams skirtame kataloge „Žuvusiems už Lietuvos laisvę“ pateikiami paminklai, stogastulpiai, koplytėlės bei kryžiai, kurie buvo pastatyti pagerbiant žuvusius 1919–1923 metais. Čia kartu pateikiamos senosios praėjusio amžiaus trečiojo-dešimtojo dešimtmečių ir naujosios 2016–2018 metų paminklų nuotraukos bei tekstinė informacija, koordinatės. Vienas iš esminių šio leidinio tikslų – siekti, kad visi galėtų šias atmintinas vietas aplankyti, kartu geriau pažindami savo kraštą ir istoriją.

Istorikai pabrėžia, kad to meto padėtis aiškiai privertė suvokti, jog be savos kariuomenės Lietuva valstybingumo neišsaugos. 1918 metais buvo pradėtos formuoti šalies reguliariosios pajėgos – lapkričio 23 dieną tuometis krašto apsaugos ministras pirmininkas Augustinas Voldemaras pasirašė įsakymą, kuriuo buvo įkurta Apsaugos Taryba. 1919–1920 m. dar ku-

Leidinio viršelis.

riamai Lietuvos kariuomenei teko kautis su trimis priešiškomis kariuomenėmis dėl Lietuvos laisvės ir teritorijos vientisumo išsaugojimo – teko atremti bolševikinės Rusijos puolimą, vėliau bermontininkų priešiškus karinius veiksmus ir želigovskininkų siekius prijungti Lietuvos teritoriją prie atkuriamos Lenkijos valstybės.

Kariuomenės kūrimosi metu ir pirmame kovos su bolševikais etape kariuomenę sudarė savanoriai, atsiliepę į 1918 m. gruodžio 29 d. oficialų vyriausybės kvietimą „Lietuva pavojuje“. Pirmieji šauktiniai buvo mobilizuoti 1919 m. kovo 5 d., iki to laiko į kariuomenę buvo įstoję apie trys tūkstančiai savanorių, o Nepriklausomybės kovų pabaigoje Lietuvos kariuomenė išaugo iki 40 600 karių.

Lietuvai nepavyko išvengti teritorinių praradimų, tačiau Lietuvos valstybingumas buvo išsaugotas. Lietuvos kariuomenė suvaidino lemiamą vaidmenį atkuriant Lietuvos valstybę – kiek mūsų kariai apgynę žemės, tiek jos ir liko Lietuvos valstybėje. Tik apsigynus nuo visų priešų, ketinusių užgrobti Lietuvos žemę, atėjo diplomatinis Lietuvos valstybingumo pripažinimas.

Renginys sudomino daug besidominčiųjų istorija.

Ir vienas žmogus gali nuveikti daug

E. Vaidotas sakė, jog katalogo pavadinimas gimė įamžinant Karo muziejaus kūrėjo Vlado Nagevičiaus iniciatyva pastatytą paminklą muziejaus sodelyje, kurio nuotrauka ir puošia šio leidinio viršelį. 1921 metais skulptoriaus Juozo Zikaro sukurtas ir atidengtas paminklas buvo pastatytas iš lauko akmenų, surinktų Nepriklausomybės kovų vietose. Sovietmečiu paminklas buvo nugriautas, o 1990 metais atstatytas.

„Fiksavome tuos paminklus, kurie yra skirti ne konkrečiam žuvusiam žmogui, o daugumai – ka-

Katalogo autorius E. Vaidotas įdomiai pristatė savo leidinį.

riams, valstybės jubiliejams. Mane nustebino, su koku entuziazmu tuo metu žmonės rinkdavo pinigus paminklams, juos aukodavo, kaip jiems tai buvo svarbu.

Paminklai leidinyje yra išdėstyti abėcėlės tvarka pagal savivaldybes, vienas paminklas – iš Latvijos, Červonos. Pateikiami faktai apie paminklo pastatymą, taip pat ir jo nugriovimą. Sovietmečiu daug paminklų buvo nugriauta, bet važinėdamas išgirdau ir nemažai istorijų, kaip panaikinus vieną ar kitą paminklo detalę jis išlikdavo, taip pat būdavo atvejų, kai vietos žmonės, net valdininkai bandydavo pasipriešinti tokių paminklų griovimui ir naikinimui. Juos griaudavo sunkiąja technika, traktoriais, o kartais to net nepavykdavo padaryti“, – pasakojo leidinio autorius.

Gausiai į katalogo pristatymą susirinkusiems žmonėms E. Vaidotas papasakojo ir apie kelionės metu sprogusią automobilio padangą, ir apie įvairius įdomius sutiktus žmones, ir apie tokius atvejus, kai vieno ar kito paminklo reikėdavo ieškoti miškuose, nuošaliuose vietose, pelkėse, ir jį radus apimdavo didžiulis džiaugsmas.

Jaunam autoriui gerų žodžių renginyje negailėjo ir katalogo recenzentė, menotyrininkė, dailės pe-

A. Vaškevičiaus nuotraukos

dagogė humanitarinių mokslų daktarė Jolanta Zabulytė. Pasak jos, labai džiugina, kad jaunas autorius skyrė daug laiko, pastangų savo darbui, labai jį įsi-gilino ir daug padarė.

„Katalogas vertingas dar ir dėl to, kad jame autorius pateikė ir senųjų, ir naujųjų paminklų fotografijų – tada gali palyginti, kaip paminklas atrodė po jo pastatymo ir koks vaizdas dabar. Jis vertingas ir kryždirbystės tyrinėtojams, nes nurodoma paminklo statymo motyvacija, o ne tik vietovė ir pastatymo data. Atliktas didelis ir įdomus darbas, su kuriuo galima tikrai pasveikinti autorių“, – kalbėjo ji.

Neauginkime savo vaikų mankurtais!

Atkelta iš 1 psl.

**„Kiti pasidarbavo, o jūs įstojote į jų darbą“
(Jn. 4:39b)**

Šie žodžiai tapo kunigo Liudo Miliausko sekmadienio pamokslo leitmotyvu. Prisimindamas tuos, kurie 1991 m. sausį gynė Parlamentą, jis pastebėjo, kad protu tie žmonės žinojo, jog kova nelygi. Tačiau juos vedė ne protas, o širdis. Jų lūpose – turbūt net patiems nesuprantant kodėl – atsirado maldos, giesmės. Sovietmečio karta rimtoje kovoje pradėjo melstis ir giedoti! Tai, ką gal kažkada girdėjo iš savo tėvų ar senelių, reikalingą valandą išsiveržė iš jų pačių.

Mes kiekvienas anksčiau ar vėliau atsidursime nelygioje kovoje, sakė kunigas Liudas. Tada galvosime – Dieve, jei tu man nepagelbėsi, aš iš šito Mirties slėnio neišeisiu... Mes turime nuolat, kiekvieną dieną aktyvuoti savyje tą krikščionišką jėgą, kad, stojus į mirtiną kovą, kai nebeveda nei kūnas, nei protas, ji prasiveržtų iš mūsų.

Sausio 13-tąją žmonės tarsi apsvaigę ir aukštesnės jėgos vedami ėjo į nelygią kovą. Jie pasidarbavo, kad mes būtume laisvi. Kaip pasidarbavo ir Tilžės akto signatarai, Klaipėdos sukilimo dalyviai... Šiandien mes galime tik džiaugtis ir gaivinti jų darbą.

Tačiau daugelis jaunų žmonių net nežino, kas yra Sausio 13-oji, o Klaipėdos krašto prijungimo istorija apskritai buvo beveik pamiršta. Prisimindami šiuos įvykius, pabrėžė kunigas Liudas, mes darome didelį istorinį darbą. Turim nuolat laikyti degančią tą istorinę žvakę. Ir tai žymiai lengvesnis darbas, nei buvo Klaipėdos sukilimas ar atsilaikymas prieš sovietų tankus Sausio 13-tąją. Jei nedirbam to

Dr. Robertas Vitas: „Svarbūs įvykiai turi išlikti ne tik knygoje, bet ir mūsų širdyse.“

darbo, esame tarp tų, kurie, kaip sakoma 36-oje Psalmėje, „eina kreivu keliu ir to, kas pikta, nevengia“...

Visi mes turime savyje didelį Dieviškąjį potencialą: Kiekvienam suteikiama Dvasios apraiška bendram labui (Pirmasis laiškas Korintiečiams). Atpažinkime savo palaiminimus – kuo labiau užsiimsime savo darbais, tuo laimingesni būsimė.

Visi šviesūs ir išliekantys dalykai padaryti iš Dieviškos meilės ir aukos pašaukimo. Jei darote iš meilės – žinote, kad turite pasiaukoti. Dažnai protas prieštarauja – mesk, išei, kam tau to... Bet širdis sako: tai priklauso man, jei ne aš, tai kas tą padarys... Jei proto klausytume, tai nieko gero ir nepasiektume. Tad visada turime prisiminti, kad mes turime tą meilės ir aukos pašaukimą. Tai vienintelis kelias, kuriuo eidami mes kažką po savęs paliekame. Tik taip kuriama ateitis, tik taip kuriamas paveldas.

Baigdamas pamokslą kunigas Liudas pasiūlė prisiminti skautų šūkį – „Dievui, Tėvynei ir artimui“ – ir, pradėjus naujus metus bei prisimenant tuos, kurie aukojosi iki mūsų, prisiimti po vieną darbėlį: vieną – Dievui, vieną – Tėvynei ir vieną – artimui. Kad paliktume po savęs kažką prasmingo ir kilnaus.

Tilžės aktas dar aktualus

Šiomet, tęsiant kartu su LŠSI pradėtą Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos minėjimo tradiciją, prelegentu pakviestas Lituanistikos tyrimo cent-

LŠSI šauliai garbės sargyboje.

Ramunės Lapas nuotraukos

ro Tarybos pirmininkas dr. Robertas Vitas. Jis priminė Tilžės akto, kurio šimtąsias metines minėjome lapkričio 30 dieną, svarbą kovoje dėl Mažosios Lietuvos atgavimo. Tilžės aktas, pasirašytas tais pačiais metais, kaip ir Lietuvos Nepriklausomybės aktas, tapo stipriu politiniu įrankiu, 1920 m. Klaipėdos kraštą perduodant Lietuvai. Tai, žinoma, buvo didelis laimėjimas. Tačiau didesnė Mažosios Lietuvos dalis pasiliko vokiečių rankose ir, artėjant Antrajam pasauliniam karui, Lietuva buvo priversta atiduoti Klaipėdos kraštą Vokietijai.

Kalbėdamas apie Klaipėdos sukilimo dalyvius ir Tilžės akto signatarus dr. Vitas taip pat išryškino tarnystės temą: visi jie rizikavo savo gyvybe. Ir aukų buvo.

Prelegentas prisiminė Čikagoje gyvenusių istoriką Joną Dainauską – jis buvo Klaipėdos sukilimo dalyvis ir didelis įkvėpimo šaltinis jauniems išeivijos lietuviams. Anot R. Vito, labai svarbu ir šiandien atnaujinti istorinę atmintį bei supažinti jaunimą su pasižymėjusių asmenybių biografijomis.

Istorinė atmintis – kartu su menu – būdas išsaugoti savo tapatybę. Turime auklėti žmones, sakė istorikas, ypač jaunąją kartą, kad svarbūs mūsų tautai įvykiai išliktų gyvi ne tik knygoje, skaidrėse, bet ir mūsų širdyse, mūsų atmintyje. Mūsų visų pareiga prisiminti, ką patyrė signatarai, Klaipėdos sukilimo dalyviai. Be to, pabrėžė prelegentas, Tilžės aktas dar tebėra aktualus. Dar daug mūsų seserų ir brolių mažlietuvių tebegyvena rusų valdomi. Tikėkimės, kad kada nors gyvensime kartu, gražiu palinkėjimu užbaigė savo pasisakymą R. Vitas.

Gera čia būti!

Šiandieną yra gera proga supažindinti su pačia Tėviškės parapija tuos, kurie nieko ar beveik nieko apie ją nežino.

Parapija buvo įkurta 1952 m., vadovaujant kunigams Martynui Preikšaičiui ir Ansui Trakiui. Vysk. A. Trakis buvo parapijos klebonas iki pat savo mirties 1986 m. 1988–2002 m. klebonu tarnavo vyskupas Hansas Dumpys, 2002–2005 m. klebono pareigas atliko kunigas Jonas Liorancas. Dabartinis parapijos klebonas, nuo 2005 metų, yra kunigas L. Miliauskas.

Praėjusieji, 2018 metai parapijai buvo geri. Narių skaičius ir toliau po truputį augo, pradėjo veikti Vaikų kambarelis. Čia glaudžiasi ir klesti Meno laboratorija. Mezgimo ratelio bitutės tveria nuostabius kūrinėlius, kurie mielai išsigijami ne tik parapijoje, bet ir įvairiose lietuviškose mugėse. Savo parama ir entuziazmu prie aktyvaus Tėviškės gyvenimo stipriai prisideda Moterų draugija. Parapijos savanoriai dalyvauja labdaringoje Čikagos maisto banko veikloje. Ketvirtadieniais vyksta susikaupimo vakarai, veikia „Dievo žodžio“ ratelis bei ekumeninės knygos „Kam aš čia esu“ studijų būrelis. Pradėtos rengti kultūrinės vakaronės, šią tradiciją žadama ir toliau tęsti.

Tie, kurių keliai kas sekmadienį veda į Tėviškę, kartais galbūt net neįvertina, kaip gerai turi. Kaip sakoma, kartais iš šalies geriau matyti. Galbūt visiems bus įdomu išgirsti, kokius išpuodžius apie parapiją išsiveža joje apsilankę svečiai.

Rasa Kilmanienė, vaikų auklė, gyvenanti Vilniuje

Pernai mudviejų su dukros Patricijos viešnagės metu Čikagoje lankėmės Tėviškės parapijoje. Sutikome su džiaugsmu, nes priklausome panašiai bendruomenei ir Lietuvoje. Todėl buvo ypač įdomu pamatyti tikėjimo brolius ir seseris čia, o juolab tėvųnainius. Atėjus į bažnyčią, belaukiant pamaldų pra-

Rasa Kilmanienė Čikagoje.

džios, kai užgrojo lietuviška giesmė, akys pritvinko ašarų. Giesmė priminė namus, apėmė džiaugsmas vėl atsidūrus tarp tikinčiųjų. Giesmę keitė Dievo žodis. Pamaldų metu girdėjome gyvą, keičiantį, kasdieną aktualų pamokslą, kurį sakė kunigas Liudas. Kalbamas Dievo žodis brėžė gaires širdyje, kaip reiktų pasielgti vienoje ar kitoje situacijoje. Rodėsi, jog skamba atsakymai į niekada balsu neišsakytus klausimus...

Nukelta į 11 psl.

Žemės ūkio rūmai.

Centrinio pašto rūmai.

Investicijos į nekilnojamąjį turtą tarpukario Kaune

DOC. DR. DALIA BUKELEVIČIŪTĖ

Sukako 100 metų, kai 1919-ųjų sausio 2 d. iš lenkų okupuoto Vilniaus pasitraukė Lietuvos laikinoji vyriausybė. Lietuvos laikinąją sostinę *de facto* tapo Kaunas, ir iš pilko provincijos miestelio virto moderniu europietišku miestu. Vienas ryškiausių dalykų, pasiekęs mus iš tarpukario Kauno laikų, yra modernizmo architektūra, į kurią žvelgiame iš kitos – investicijų – pusės.

Pagrindinės investicijos tarpukariu buvo nukreiptos į žemės ūkį ir nekilnojamąjį turtą, labiausiai augusį Kaune, rodo investicijų valdymo bendrovės „Capitalica Asset Management“, priklausančios SBA įmonių grupei, užsakymu atliktas tyrimas. Reiktų patikslinti, kad tarpukario ir dabartinės Lietuvos investicijų struktūra iš esmės skyrėsi, o to meto litas buvo labai stipri valiuta: ekonomistas Žygimantas Mauricas yra paskaičiavęs, kad vienas tarpukario litas buvo vertas šiandieninio 5,3 Eur.

Laikinąją Lietuvos sostinę tapęs Kaunas per Pirmąjį pasaulinį karą nebuvo smarkiai sugriautas. Lietuvos ūkio pagrindas buvo žemės ūkis, jame dirbo absoliuti dauguma gyventojų. Miesto ir miestiečių kultūra buvo silpna. Remiantis 1923 m. visuotinio Lietuvos gyventojų surašymo duomenimis, Lietuvoje gyveno vos daugiau nei 2 mln. žmonių. Lietuviai sudarė beveik 84% „pyrago“. Iš beveik 1,4 mln. dirbusių žmonių 79% triūsė žemės ūkyje, 6,2% – pramonėje ir vos 2,4% – prekyboje.

Statybų sektorius

Pirmasis pasaulinis karas ir taip menką Lietuvos ūkį nuniokojo skaudžiai. 1922 m. spaudoje teigta, kad po karo miestuose išliko tik apie 45.000 pastatų. Iki 1922 m. šalyje siautė infliacija. 1922 m. buvo įvestas litas, ilgainiui stabilizavosi kainos, valstybei pavyko pažaboti infliaciją, pradėta vykdyti žemės reforma, aktyviau pradėti plėtoti ir smulkūs verslai. Tad 1922 m. jau buvo išduoti 2.207 statybos leidimai, tačiau profesionalių statybininkų buvo mažai – 1926 m. Lietuvoje veikė vos 6 statybos bendrovės.

Sparčiausiai statybos vyko Kaune, kur kasmet buvo pastatoma 200–300 gyvenamųjų namų ir apie 200 negyvenamųjų. Apskritai Kaunas augo sparčiausiai – 1918–1938 m. mieste išliko 10.581 pastatas.

Pramonės įmonių daugiausia statyta taip pat Kaune (30–50 per metus). Palyginkime: Kėdainių, Mažeikių, Šiaulių ir Panevėžio miestuose bei apskrityse būdavo pastatoma iki 15 pramonės įmonių.

Statyba Lietuvoje ypač pradėjo augti paskutiniaisiais trečiojo dešimtmečio metais ir, įvairiais skaičiavimais, iki 1929 m. galėjo būti pastatyta iki 140.000 pastatų. Tais metais į statybas investuota 65 mln. Lt (apie 344,5 mln. Eur), iš jų 15 mln. Lt (79,5 mln. Eur) – vien Kaune.

Namų ir negyvenamus pastatus statėsi daugiausia privatūs asmenys. Bankai suteikdavo paskolas, tačiau tik trumpalaikes ir už labai dideles palūkanas, kartais viršijusias ir 20%.

Prie NT plėtros prisidėjo ne tik Lietuvoje gyvenančių asmenų ir valstybės investicijos, bet ir emigrantų į Lietuvą siunčiami pinigai – 1924–1929 m. jie kasmet atsiųsdavo apie 40 mln. Lt. Į NT investavo ir

užsienio lietuviai: 1927 m. jų investicijos siekė 1,1 mln. Lt, 1929 m. JAV prasidėjus ekonomikos krizei jos sumažėjo.

Kaunas kyla

Imperijos užkampiu vadintas Kaunas staiga tapo sostine, kuriai reikėjo patalpų valdžios institucijoms ir visuomeninėms reikmėms. Miestas tapo traukos centru, į jį kėlėsi valdininkai, darbo ieškantys asmenys, gimnazijose mokslus norintys tęsti moksleiviai, studentai, nuo 1922 m. siekė mokslo pirmajame Lietuvos universitete. Prasidėjus masiniam kraustymuisi, trečiąjį dešimtmetį Kaune gyveno apie 100.000 žmonių. Demografinio sprogimo padariniai išryškėjo greitai: pradėjo trūkti butų. Jų statybą stabdė dvi priežastys – brangi žemė ir brangūs kreditai arba jų nebuvimas, ir jos nebuvo išspręstos iki pat lemtinųjų 1940 m.

Statyba Kaune buvo brangi. 1929 m. vieno namo statyba kituose miestuose vidutiniškai atsiejo apie 6.300 Lt, Kaune – 21.300 Lt. Namus šeimai išgalėjo pastatyti tik išties turtingi asmenys, neretai jie kooperuodavosi statyti namą dviem trimis šeimoms. Savų namų statybą atsiminimuose yra aprašęs Lietuvos prezidentas Kazys Grinius. 1922 m. 11 bendraminčių įkūrė „Kauko“ kooperatyvą, kuris iš savivaldybės 36 m. išsinuomojo 13.000 kv. m sklypą Žaliakalnyje. Nuoma buvusi labai pigi – 4 centai už 1 kv. m, t. y. 53 Lt metams. Kiekvienas kooperatyvo narys įnešė po 1.200 Lt ir per kelerius metus pasistatė namus. K. Grinius statėsi dviejų galų namą su prof. Vladu Lašu, kiekvienas jų už statybas sumokėjo po 75.000 Lt, 1926 m. baigiantis statyba buvo baigta.

Per pirmąjį nepriklausomybės dešimtmetį statybos kaštai sumažėjo: 1922 m. 1 kv. m statyba kainavo 70 Lt, 1932 m. – 40 Lt.

Per ekonomikos krizę kainos dar krito: 1933 m. – 35–40%, palyginus su 1930–1931 m., dėl atpigusių medžiagų ir darbo jėgos.

Modernusis Kaunas

Laikinoji sostinė mums paliko neįkainojamąją dovaną – tarpukario modernistinę architektūrą, kuri, galimas dalykas, bus įtraukta į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą. Moderniausi tarpukario Lietuvos pastatai iškilo Kaune, šiuo požiūriu tarp laikinosios sostinės ir kitų miestų buvo ryški takoskyra. Tiesa, visuose svarbiausiuose miestuose ir miesteliuose savo gražumu ir prabangia modernia mūrine statyba išsiskyrė mokyklos, dažniausiai gimnazijos, statomos valstybės lėšomis.

1929–1932 m. privačiomis lėšomis Kaune pasta-

tyti turtingų asmenų daugiaaukščiai privatūs namai keitė miesto veidą. Pvz., 1931 m. manufaktūros urmo sandėlio bendraturčių Mozės ir Malkos Chaimsonų septynių aukštų namas Maironio g. 3 buvo vienas aukščiausių ir moderniausių visoje Lietuvoje.

1929 m. pramonininkas Jonas Vailokaitis Vienybės aikštėje pasistatė šešių aukštų gyvenamąjį namą, miestiečių vadintą dangoraiziu. 1932 m. „Maito“ bendrovės vyriausiasis direktorius Jonas Lapėnas pasistatė šešiaaukštį nuomojamų butų namą, kurio pirmas aukštas buvo skirtas parduotuvėms. 1931 m. Vytauto pr. 30 „Drobės“ bendrovės direktorius Juozas Daugirdas pasistatė penkių aukštų gyvenamąjį namą, kurio pirmajame aukšte buvo prekybos patalpos, kitur – butai.

Atsigaunant ūkiui valstybė jau buvo pajėgi fi-

Buvęs Valstybės teatras, dabar – Kauno muzikinis.

nansiškai investuoti ir į labai didelius ir brangius viešuosius pastatus, kurie iš esmės keitė šalies įvaizdį, tapo pasididžiavimo ir moderniosios architektūros simboliais, kuriais žavimės iki šių dienų.

Įdomu, kad didžioji dalis tarpukariu pastatytų namų buvo mediniai – 1931 m. kaime tokie sudarė 97%, net ir Kaune medinukų buvo statoma beveik tris kartus daugiau nei mūrinių. Siekiant pakeisti padėtį, buvo pradėta vadinamoji sumūrinimo programa.

Butų nuoma – rimtas verslas

Siekdami, kad brangi statyba atsipirktų, namų savininkai dalį butų nuomodavo. 1930 m. spaudoje rašyta, kad Kaune trūksta apie 5.000–6.000 naujų, normalių butų, o poreikiui patenkinti kasmet reikėtų pastatyti apie 1.000 dviejų trijų aukštų namų, kai vidutiniškai buvo pastatoma po 600–700 naujų butų. Butų trūkumas kėlė nuomos kainą: 3–4 kambarių švaresnio buto nuoma galėjo kainuoti iki 300–500 ar net 600 Lt, tokia suma sudarė iki pusės valdininko algos. Tiesa, tokie brangūs butai buvo nuomojami tik miesto centre ir Žaliakalnyje. Populiariausių butų nuoma siekė 130–150 Lt per mėnesį, o šalia Kauno butą buvo galima išsinuomotį už 40 Lt.

Butų kaip ir kito NT nuoma visuose Lietuvos miestuose tapo gana pelningu verslu.

Komercinio NT panorama

Negyvenamojo NT statyba irgi augo. Antai 1938 m. Kaune iškilo rekordiškai daug tokių pastatų – net 279, kai Šiauliuose – 136, Panevėžyje – 86, kituose miestuose ir miesteliuose – po 20-70. Kaune veikė apie 2.000 prekybos įmonių, 265 maitinimo įstaigos, 34 fotografai, 54 siuvyklos, 38 inžinieriai, 65 gydytojai, apie 300 kirpyklų ir pan. Ne tik Kaune, bet ir mažesniuose miestuose bei miesteliuose centrinėse gatvėse augo dideli pastatai, kurių pirmuosiuose aukštuose kūrėsi parduotuvės, kavinės, kino teatrai. Patalpos komercinei veiklai dažniausiai buvo nuomosamos arba ji buvo vykdoma nuosavoje patalpose. Pasiturintys miestiečiai stengėsi pelningai išnaudoti visą turimą plotą.

Svarbiausioji gatvė

Pirmosios Lietuvos nepriklausomybės metinės 1919-aisiais paminėtos Kaune. Ta proga centrinė miesto gatvė, nuo 1847-ųjų – Nikolajaus prospektas, 1918 m. pervadintas Kaizerio Vilhelmo gatve (Kaiserwilhelmstrasse), buvo pavadinta Laisvės alėja. Komercijos atžvilgiu ji netrukus tapo pagrindine ir svarbiausia gatve visoje Lietuvoje. Turėti komercines patalpas joje troško visi, tad nenuostabu, kad nuo 1930 m. stambių Lietuvos bendrovių administraciniai pastatai, anksčiau statyti prie pačių bendrovių, ėmė kilti Laisvės alėjoje. Namai buvo daugiaaukščiai, jų statybai negailėta investicijų, visus juos projektavo žinomi Lietuvos architektai. Dauguma tų namų buvo daugiafunkciai, dalis patalpų nuomosotos įvairioms įstaigoms.

Pvz., „Pienocentras“, kurio dalininkė buvo ir valstybė, Laisvės alėjoje 1931 m. pasistatė ištaigingą šešių aukštų modernų pastatą. Jame veikė įstaiga, krautuvė, valgykla, buvo įrengta butų. Prabangiausiam, viršutiniaame aukšte, gyveno ir užsienio šalių diplomatai, o administracija veikė antrame ir trečiame aukštuose. Pirmame aukšte veikė moderniausia Kaune per du aukštus išdėstyta „Muralio“ kirpykla, visiškai naujas reiškinys buvo „Pienocentro“ užkandinė po atviru dangumi, pavadinta „Pieno darželiu“.

1933 m. greta ištaingius rūmus pasistatė knygų ir laikraščių leidimo akcinė bendrovė „Pažanga“. Šešių aukštų pastatas, atspindėjęs prabangių art deco stilių, buvo pastatytas biurams: juose veikė „Pažangos“ bendrovė, „Lietuvos aid“ redakcija, Tautininkų jaunimo sąjunga „Jaunoji Lietuva“, tautininkų klubas ir restoranas, vėliau penktame aukšte buvo atidarytas dar vienas restoranas, o pirmame – parduotuvė, ant stogo įrengta terasa, rūsyje po kiemu – posėdžių salė.

Pramonės plėtra

Pramonės plėtra Lietuvoje nebuvo itin sparti, joje dirbo tik apie 6% visų gyventojų. Nemažai gamybos įmonių patalpas nuomojosi iš kitų savininkų. 1922–1936 m. kasmet buvo pastatoma 100–200 pramonės įmonėms reikalingų naujų pastatų, tai nesudarė nė 1% visų statybų.

Pirmiausia reikėjo nemažų investicijų, statyba buvo sudėtingesnė ir technologiškai, reikėjo specialios įrangos ir žmonių, galinčių ją sumontuoti. Tačiau ne visumet. Antai tabako fabrikams labai didelių investicijų nereikėjo, tad didžiausieji jų pasistatė naujus pastatus: 1923 m. Kaune buvo atidarytas Brolių Solomonų trijų aukštų popirosų fabrikas, 1923 m. – keturių

aukštų fabrikas „Zefir“, 1938 m. – dviejų aukštų „Kontinental“. Smulkesnėji patalpas nuomojosi iš neveikiančių fabrikų, kūrėsi sandėliuose ar ūkiniuose pastatuose.

1939 m. Lietuvoje jau veikė 1.316 pramonės įmonių, trečdalis jų – Kaune, kur kūrėsi ištisi pramoniniai miesteliai. Pvz., didžiausia valstybės kapitalo įmonė „Maistas“ nuo 1922 m. plėtėsi Aleksote – 1939-aisiais tai buvo jau visas kompleksas su 96 pastatais. Nuo 1921 m. Šančiuose kūrėsi tekstilės įmonė „Drobė“, 1932 m. jos teritorijoje veikė pramoninis miestas su 8 pastatais.

Svarbesnieji tarpukario Kauno pastatai

Lietuvos banko rūmai, Maironio g. 25 / K. Donelaičio g., statyti 1924–1927 m., valstybė investavo 6,4 mln. Lt. Vienas pirmųjų moderniausių Baltijos regiono pastatų.

Viešbutis „Lietuva“, K. Daukanto g. 21, rekonstruotas 1925 m. Teisingumo ir Lietuvos Respubli-

Buvusios „Pienocentro“ bendrovės rūmai.

kos Seimo rūmai, E. Ožėškienės g. 12 / L. Sapiegos g. 5, statyti 1925-1928 m., kainavo 2,2 mln. Lt.

Vytauto Didžiojo universiteto Fizikos-chemijos instituto rūmai, statyti 1925–1932 m., kainavo 2,5 mln. Lt. Antrojo pasaulinio karo pabaigoje suseprogdinti.

Centrinio pašto rūmai, Laisvės al. 102, statyti 1930–1932 m., valstybė investavo 1,3 mln. Lt., visa statyba ir puošyba kainavo arti 2 mln. Lt.

„Pienocentro“ rūmai, Laisvės al. 55 / S. Daukanto g. 1, statyti 1931–1934 m.

Bendrovės „Pažanga“ rūmai, Laisvės alėja 53, statyti 1932–1934 m., kainavo apie 626.000 Lt.

Vytauto Didžiojo muziejus, V. Putvinskio g., statytas 1933–1934 m., kainavo apie 2,5 mln. Lt, dalį lėšų suaukojo visos Lietuvos žmonės ir išeivija.

Valstybės teatras (dabar – Kauno muzikinis), Laisvės al. 91, rekonstruotas 1922 m.

Karininkų ramovė, A. Mickevičiaus g. 19, statyta 1935–1937 m. Biudžetas – 1,3 mln. Lt, statyboms lėšų skyrė valstybė ir karininkai – po procentą nuo savo algos.

Kauno ugniagesių rūmai, I. Kantog. 1, statyti 1929–1930 m., kainavo apie 600.000 Lt.

„Lietūkio“ rūmai, Vytauto pr. 43, statyti 1930 m.

Žemės ūkio rūmai, K. Donelaičio g., statyti 1933–1934 m., kainavo 0,5 mln. Lt.

Kauno apskrities savivaldybės rūmai, Laisvės alėja / Vytauto g., baigti 1933 m., atsiėjo apie 1 mln. Lt.

Žemės bankas, K. Donelaičio g., statyti 1934–1935 m., kainavo apie 1,8 mln. Lt.

Parengta pagal „Verslo žinios“

V. A. Graičiūno įspūdžiai 1926 m.: Amerikoje – patogiau, Lietuvoje – maloniau

DALIA CIDZIKAITĖ

Nors pirmosios nepriklausomybės laikais Kaunas, laikinoji Lietuvos sostinė, buvo vadinama „mažuoju Paryžiumi“, kur pasirengimas vienam aukštuomenės vakarėliui kainuodavo apie 350 litų, Laisvės alėjoje ir senamiestyje netrūko siuvyklų, kurios siuvo drabužius pagal naujausias iš Paryžiaus atkeliaujančias madas, ir kurį turėjo aplankyti ir specialiaime punkte atsižymėti visi tarptautinių Monte

Vytautas Andrius Graičiūnas. Visuotinės lietuvių enciklopedijos nuotr.

Karlo lenktynių dalyviai, jis anaipol neprilygo tuometiniam Londonui ar Čikagai. Tai savo kailiu galėjo patirti tie lietuviai, kurie, šaliai tapus nepriklausoma, nusprendė apsigyventi Lietuvoje.

1926 m. birželio 30 d. angliškai parašytame laiške broliui Algirdui neseniai į Lietuvą su žmona, garsia aktorė ir režisierė Une Babickaite-Baye atvykęs Vytautas Andrius Graičiūnas rašo, kad jis beveik baigia paskęsti persikraustymo rūpesčiuose. Pasak jo, jis apgailestauja ne todėl, kad nusprendė apsigyventi Lietuvoje, bet kad atvyko gyvenimui Lietuvoje visiškai nepasirengęs.

Vadybos mokslo teoretikas ir praktikas savo pirmuosius įspūdžius iš Lietuvos pavaizdavo grafiškai, nupiešęs du staciakampus ir pavadinęs juos U.S.A. ir Lietuva. Pirmajame stacia-

kampyje Graičiūnas itin palankiai įvertino gyvenimo patogumą (angl. comfort of living), antrajame – gyvenimo malonumą (angl. pleasure of living). „Jei panaikintum tau įprastą tvarką ir pakeistum ją visiškai nauja, didesnio skirtumo tarp JAV ir Lietuvos nerastum“, – pastebi Amerikoje gimęs ir užaugęs Graičiūnas.

Įdomūs ir kiti JAV lietuvių pastebėjimai apie Lietuvą ir jos žmones. Žmogaus prigimtis ir Amerikoje, ir Lietuvoje yra ta pati, konstatuoja Graičiūnas. „Jei nekreipsime dėmesio į faktą, kad vos ne kiekviename žingsnyje sutiksi žmonių su piktais kėslais, kad apskritai žmonės [čia] yra pavargę, per daug, tačiau neproduktyviai (čia ir toliau pabraukta Graičiūno) dirba, kad [šioje] gausių gėrybių žemėje jie yra menkai apmokami ir alkani, [vis dėlto] galima sutikti keletą žmonių, kurie yra malonūs, verti dėmesio ir kurie galėtų tapti gyvenimo draugais“, – rašo Amerikos lietuvis.

Apsigyvenęs Kaune, Graičiūnas spėjo patirti, kad buvimas Amerikos lietuviu suteikia ne vieną progą susitikti su aukštas pareigas einančiais asmenimis, įskaitant šalies prezidentą, ir Lietuvoje jaustis esant piliečiu pagal kilmę, o ne, kaip Amerikoje, pagal gimimą ir geresnės ateities pažadą. Pasak JAV lietuvių, Lietuvoje nepalyginti lengviau būti užsieniečiu nei JAV, nors, pripažįsta jis, ne vienas lietuvis yra gana priešiška nusiteikęs prieš tokius kaip jis – Amerikos lietuvi.

Vytauto A. Graičiūno laiško broliui į Ameriką pirmasis puslapis. Liet. Nat. Martyno Mažvydo bibliotekos nuotr.

Apie Vytautą Andrių Graičiūną (1898–1952)

Gimė 1898 m. rugpjūčio 17 d. Čikagoje, JAV, gydytojo – politinio emigranto iš Lietuvos, žinomo visuomenės veikėjo šeimoje.

Studijavo The University of Chicago Administracijos ir komercijos fakultete, taip pat Armour Institute of Technology.

Dirbo vadybos patarėju (konsultantu) Čikagos, Milwaukee, New Yorko įmonėse, Olandijoje, Prancūzijoje, Šveicarijoje, Vokietijoje ir Krašto apsaugos ministerijos įstaigose Lietuvoje.

1945–1948 m. buvo Vytauto Didžiojo universiteto Statybos fakulteto docentu. Tuo pat metu dėstė ir Kauno politechnikume.

1951 m. pavasarį buvo areštuotas, apkaltintas šnipinėjimu JAV, ryšiais su JAV žvalgyba bei antitarybine propaganda ir nuteistas dešimčiai metų lagerių. 1952 m. sausio 9 d. V. A. Graičiūnas žuvo lagery-

je, Olžeraso gyvenvietėje, Kemerovo srityje, Sibire. Reabilituotas buvo tik 1988 m. rugpjūčio 15 dieną.

Buvo pripažintas pasaulinės vadybos klasikas, vienas pirmųjų vadybos konsultantų Europoje, žymus vadybos propaguotojas ir dėstytojas Lietuvoje.

V. A. Graičiūno vienintelis teorinis darbas – straipsnis Organizacijos vidiniai ryšiai (Relationship in organization), skirtas aktualiai vadybos problemai – valdymo apimties (The Span of Management) kiekybinei analizei. V. A. Graičūnas pirmasis pasaulyje matematiškai įrodė optimalų vadovo pavaldinių skaičių.

Jis buvo nepaprastai platus akiračio, įdomi, prieštaringa ir gan unikali asmenybė. Gilliausius pėdsakus istorijoje jis paliko kaip mokslininkas – vadybos teoretikas. Jis sukaupė nemažą teorinių žinių bagažą ir praktinio vadybos darbo patyrimą, taip pat turtingą biblioteką.

Graičiūno aukštosios vadybos mokyklos inf.

Parengė Vitalius Zaikauskas

LIETUVA IR PASAULIS

Kiek kandidatų dalyvaus savivaldos rinkimuose

Vilnius (BNS) – Savivaldybių tarybų rinkimuose dalyvauti ketina per 14 tūkst. kandidatų, pranešė Vyriausiosios rinkimų komisijos (VRK) vadovė Laura Matjošaitytė.

„Turime 14 tūkst. 372 asmenis, pateikusių pareiškinius dokumentus, iš jų 45 proc. moterų ir 55 proc. vyrai. Tarp kandidatų į merus 22 proc. yra moterys ir 78 proc. vyrai“, – sakė L. Matjošaitytė.

Jos duomenimis, jauniausia savivaldybių tarybų rinkimuose dalyvaujanti kandidatė yra šiuo metu dar nepilnametė, 18 metų jai sueis vasario 9 dieną. Vyriausias – 91 metų kandidatas, gimęs 1928 metais.

Rašytojų sąjunga gina M. Ivaškevičių

Vilnius (BNS) – Lietuvos rašytojų sąjungos valdyba paskelbė rašytoją Marių Ivaškevičių ginantį pareiškimą, buvusių politinių kalinių ir tremtinių organizacijoms pareikalavus atšaukti jam skirtą Nacionalinę premiją.

„Rašytojų sąjungos valdyba priima, jog viena iš pamatinių žmogaus teisių yra teisė į žodžio ir apskritai kūrybos laisvę, o žmogaus teisių Lietuvos Respublikoje yra paisyti“, – pažymima Rašytojų sąjungos valdybos pareiškimu.

Rašytojų sąjungos valdyba reagavo į anksčiau grupės visuomeninių organizacijų paskelbtą pareiškimą, kuriuo jos iškėlė abejones dėl Nacionalinių kultūros ir meno premijų komisijos sprendimo skirti premiją M. Ivaškevičiui.

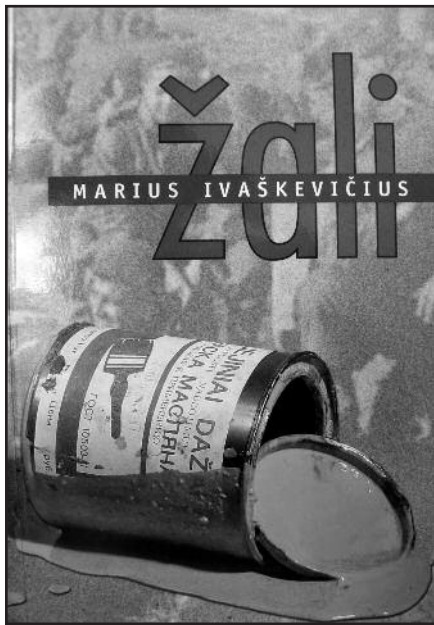
Pareiškimą pasirašė Nevyriausybinių organizacijų, padedančių stiprinti šalies gynybinius pajėgumus, koalicinės tarybos, Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos, Lietuvos sąjūdžio, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio ir kelių kitų organizacijų vadovai. Šios organizacijos kaltina M. Ivaškevičių 2002 metais išleistame romane „Žali“ apjuodinus Lietuvos partizanus.

Politinių kalinių, tremtinių bei kitos organizacijos reikalavo sušaukti premijų komisijos posėdį ir iš nau-

Daugiausiai sąrašų iškėlė Lietuvos socialdemokratų partija, ji kandidatus kelia visose 60-yje savivaldybių. Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai sąrašus kelia 58-iose savivaldybėse, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga – 56-iose savivaldybėse. Daugiausiai kandidatų kelia Socialdemokratų partija – 2 222, statistiką pateikė VRK vadovė.

Kandidatų į merus registruota 420, iš jų 333 kelia partijos, 76 – visuomeniniai rinkimų komitetai, 14 išskėlė savarankiškai.

Tiesioginiai merų ir savivaldybių tarybų rinkimai vyks kovo 3 dieną.

Rašytojų sąjunga gina skandalą sukėlusios knygos „Žali“ autorių M. Ivaškevičių. Knygos.lt nuotr.

jo svarstyti klausimą dėl premijos M. Ivaškevičiui, „atsižvelgiant į jo vykdytą mirusiųjų atminimo niekinimą“.

Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijų laureatų diplomai ir ženklai įteikiami Vasario 16-ąją, per Lietuvos valstybės atkūrimo dieną.

Apmaudi vagystė Operos teatre

Vilnius (LOBT inf.) – Sausio 17-osios naktį Vokietijoje, netoli Gutersloho miesto buvo išplėstas vilkikas, gabenęs kostiumus bei butaforiją žiūrovų itin laukiamai Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro premjerai – pasaulinio masto žvaigždės Roberto Wilson režisuotai Giacomo Puccini operai „Turandot“.

Pasaulinė šio pastatymo premjera 2018 m. lapkričio 30 d. įvyko Madrido Karališkojo teatro („Teatro Real“) scenoje, kurioje spektaklis buvo rodomas iki praėjusių metų pabaigos.

Vilniuje „Turandot“ premjeriniai spektakliai numatyti 2019 m. kovo 1, 2, 8 ir 9 ir balandžio 6 dienomis.

„Nepaisant sudėtingos situacijos, norime patikinti visus Lietuvos operos gerbėjus, kad daroma viskas, jog R. Wilson režisuota „Turandot“ premjera Vilniuje kovo pradžioje įvyktų ir

nauji, identiški pavogtiesiems scenos kostiumai būtų pasiūti laiku“, – teigia LNOBT generalinis direktorius Jonas Sakalauskas.

R. Wilson režisuota G. Puccini opera „Turandot“ – tai bendras Madrido Karališkojo teatro, LNOBT, Toronto „Canadian Opera Company“ ir Houstono „Grand Opera“ pastatymas.

Vilkikas, gabenęs „Turandot“ kostiumus, buvo apiplėštas Vokietijoje pakeliui iš Madrido į Vilnių. Dingo maždaug 600 kg svorio kroviny, kurio didžiąją dalį sudarė brangiausios, operos solistams skirti kostiumai. Juos R. Wilson pastatymui sukūrė italų dailininkas Jacques Reynaud. Daug sudėtinių dalių turintys kostiumai buvo gaminami Vokietijoje, Ispanijoje ir Italijoje.

LNOBT skirto krovinio vagystę iš vilkiko ėmėsi tirti Vokietijos policija. Vilkiko kroviny buvo draustas.

Pavogti operos spektaklio „Turandot“ kostiumai.

LNOBT nuotr.

D. Trump siūlo nuolaidų dėl imigrantų

Washingtonas (BNS, ELTA) – JAV prezidentas Donald Trump siūlo laikinai apsaugoti milijoną imigrantų nuo deportacijos, jeigu Kongresas leis skirti finansavimą, kurio jis reikalauja sienos tarp Jungtinių Valstijų ir Meksikos statybai.

D. Trump pamėgino imtis iniciatyvos ir išspręsti ilgiausio šalies istorijoje dalies vyriausybės uždarymo problemą. Dalinis JAV vyriausybės „uždarymas“ trunka jau daugiau kaip keturias savaites.

Savo kalboje, kuri iš Baltųjų Rūmų buvo transliuota per televiziją, jis dviejų kategorijų imigrantams pasiūlė apsaugą nuo deportacijos.

Tai būtų 700 tūkst. vadinamųjų „svajotojų“, Jungtinėse Valstijose neteisėtai įsikūrusių žmonių vaikų, taip pat 300 tūkst. kitų imigrantų, kurių apsaugos statusas netrukus baigs galiooti, pareiškė D. Trump.

Mainais D. Trump pareikalavo 5,7 mlrd. JAV dolerių, kurių reikia sienos pasienyje su Meksika statybai.

Opozicijoje esantys demokratai ne kartą atsisakė pritarti tokio finansavimo skyrimui.

Sustabdžius „Brexit“, JK grės „politinis cunamis“

Londonas (BNS) – Jungtinei Karalystei grės „politinis cunamis“, jeigu vyriausybė neįgyvendins rinkėjų sprendimo pasitraukti iš Europos Sąjungos, išpėjo tarptautinės prekybos sekretorius Liam Fox.

L. Fox pažymėjo, kad „neįgyvendinus ‘Brexit’, tarp parlamento ir žmonių atsirastų didžiulė praraja, susiskaidymas mūsų politinėje sistemoje, kurio pasekmių negalima nu-

Dėl to prezidentas nepasirašė teisės aktų, kuriais skiriamas finansavimas įvairioms vyriausybės institucijoms, ir išprovokavo vyriausybės uždarymą.

JAV vadovas taip pat paragino skirti 800 mln. JAV dolerių „skubią humanitarinę pagalbą“ ir 805 mln. JAV dolerių narkotikų paieškos technologijai, kuri būtų įdiegta atvykimo į JAV punktuose.

JAV ir Meksikos sieną, kuri ištisus dešimtmečius traukia migrantus ir kurią kerta narkotikų kontrabandos maršrutas, D. Trump vadina grėsme JAV nacionaliniam saugumui.

Dabar prezidentas pareiškė, kad pratestų „svajotojams“ apsaugą dar trejiems metams. Be kita ko, pasak prezidento, trejiems metams būtų pratęstas vizų galiojimo laikas TPS statusą turintiems imigrantams. Daugiau kaip 300 tūkst. žmonių iš šalių, paveiktų karo ir stichinių nelaimių, yra ginami pagal TPS ir jiems leidžiama dirbti JAV.

Demokratų manymu, siena būtų neveiksminga ir tik būtų veltui išieškoti mokesčių mokėtojų pinigai.

spėti“.

Didžiosios Britanijos parlamentui praėjusią savaitę atmetus „Brexit“ sutartį, kurią ministrė pirmininkė Theresa May suderino su ES lyderiais, „Brexit“ procesas atsidūrė akliavietėje.

Kai kurie įstatymų leidėjai ragina atidėti išstojimą iš Europos bloko, kuris turi įvykti kovo 29 dieną, kad politikai turėtų laiko rasti išeitį.

Bulgarija išdavė Rusijos programišių JAV

Washingtonas (ELTA) – Bulgarija Jungtinėms Valstijoms išdavė rusų programišių, JAV teismo kaltinamą suorganizavus sudėtingą įsilaužimo schemą į JAV.

Aleksandras Žukovas yra vienas iš aštuonių asmenų, daugiausiai rusų, kurie praėjusių metų lapkritį buvo apkaltinti kūrę netikras reklamos peržiūrų schemas, naudodamiesi nuotoliniais duomenų centrais ir kenksminga programine įranga apkrėstais kompiuteriais. Dėl jų veiksmų verslas patyrė dešimtis milijonų JAV dolerių nuostolių.

A. Žukovo grupė kaltinama sukūrusi dvi schemas 2014 ir 2015 m. Pirmosios, pramintos „Methbot“, metu buvo išsinuomotai serveriai ir imituo-

jama reklamas interneto tinklalapiuose peržiūrinčių žmonių veikla. Pasak JAV prokurorų, įmonės buvo apgautos ir dėl netikrų reklamų peržiūrų priverstos išmokėti 7 mln. JAV dol.

Antroje schemoje du grupės nariai valdė netikrų reklamų tinklą per 1,7 mln. apkrėstų kompiuterių ir imitavo milijardus reklamų peržiūrų, tai įmonėms kainavo 29 mln. JAV dolerių.

Iš Sankt Peterburgo kilęs A. Žukovas tarp programišių žinomas Nastro slaptyvardžiu. 2018 m. lapkritį jis buvo suimtas Bulgarijoje.

Teigiama, kad A. Žukovas iš netikrų reklamų peržiūrų uždirbdavo 20 000 JAV dolerių per mėnesį, tačiau jo veikla išaiškėjo po konflikto su klientu iš JAV.

Japonijoje mirė seniausias pasaulyje vyras

Tokijas (BNS) – Japonijoje mirė seniausias vyras pasaulyje – 113 metų Masazo Nonaka.

Guinness pasaulio rekordų knyga tvarkanti organizacija seniausiu pasaulyje tebegyvenančiu vyru japoną pripažino 2018 metų balandį.

M. Nonaka gimė 1905 metų liepos 25 dieną, kelis mėnesius prieš tai, kai Albert Einstein paskelbė savo garsiąją reliatyvumo teoriją.

Japonija pasižymi gyventojų ilgaamžiškumu, tad šioje valstybėje jau ne vienas žmogus buvo pelnęs seniausio planetos gyventojų titulą.

Guinness knygos duomenimis, daugiausia metų išgyvenusio žmogaus rekordas priklauso 122 metų prancūzei Jeanne-Louise Calment, mirusiai 1997 metais.

113 metų japonas Masazo Nonaka buvo seniausias pasaulyje vyras.

Gerantology Wiki nuotr.

Laisvės gynėjų dieną prisimintas Amerikos lietuvių indėlis

Koridoriuje, praeidamas pro Indrę Tijūnėlienę, M. Gorbačiovas pasisveikino ir maloniai nusišypsojo.

Atkelta iš 4 psl.

Ji sutiko, kad pasirūpinčiau pašnekovais, kurie kalbėtų įvairiomis temomis jos laidose. Aš, žinoma, pasirūpinau, kad laidose dalyvautų žmonės, kurie galėtų kalbėti apie padėtį Lietuvoje – Regina Narušienė, dr. Tomas Remeikis, Zenonas Rekašius, Aleksandras Štomas. Taip pat su II kanalo programa „Chicago Tonight“ vyko iš Čikagos į Washingtoną, kur atvykus Gorbačioviui vyko demonstracija. Esu išsaugojus nuotrauką, kurioje dr. Vidas Nemickas, dr. Vytas Saulis ir dr. Aras Tijūnėlis, mūsų sūnus, vaizduoja Lietuvą, Latviją ir Estiją kaip Sovietų Sąjungos kalines. Išleidom seges net pranzūzų kalba ir išsiuntėm į Prancūziją, kad Gorbačiovas, kur tik benuvyktų, visur matytų narvelį su užrašu „Freedom for Lithuania“. Kaip iš Charles Perrault pasakos „Batuotas ka-

tinas“: – Kieno čia žemės? Mano pono. – O čia visur matai – Lietuvos žmonės siekia Nepriklausomybės...

Iš „Freedom for Lithuania“ išaugo Lietuvos vaikų globos būrelis „Saulutė“. Padėti Lietuvos vaikams po PLB sparnu jis išsikūrė tuomet, kai PLB pirmininkas Bronius Nainys konstatavo, kad Lietuvai reikia pagalbos įvairiose srityse. Mano vyras stengėsi Lietuvos industriją sujungti su Vakarų, pvz., savo įmonės „Viskase“ korporacijos filialu Paryžiuje. Taigi, siekdami suteikti Lietuvai reikiamą pagalbą, aktyviai dalyvavome JAV politiniame gyvenime, pvz., su respublikonais palaikė ryšius Anatolijus Milūnas, Vytautas Jasinevičius, Kazimieras Oksas; su demokratais – Rimas Domanskis ir Stanley Balzekas, Jr. Gaila, kai Barack Obama buvo išrinktas į Illinois „legislature“ Springfield, neužmezgėm su juo ryšių. Jis mažai težinojo apie Lietuvą.

Neauginkime savo vaikų mankurtais!

Atkelta iš 7 psl.

Po pamaldų pasinėrėme į svarbią tikinčiojo gyvenimo dalį – bendravimą su tikėjimo broliais ir seserimis, kurių paskanino savanorių suneštos vaisės. Jautėmės tarsi šeimoje. Lyg patvirtinimas šiam jausmui, nuskambėjo brolio tikėjime ištartas sakiny: „Kai esame taip tarpiai tarpusavyje susiję ir kas nors neateina į pamaldas, atrodo, jog kažko labai trūksta“... Parvykę namo vis dar aptarinėjome išgirstas tiesas ir patirtus išpūdžius. Pagalvojome, jog jei gyventume čia, Čikagoje, Tėviškės parapija būtų ta vieta, kur norėtusi lankytis ir pasilikti. Esame labai dėkingos Dievui už jus ir jūsų meilę Jam. Visa, ką čia pamatėme ir patyrėme, išsivežėme į Lietuvą ir papasakojome apie tai šeimai bei draugams.

Audronė Sidaugienė, labdaros organizacijos „Alatėja“ vadovė

„Tėviškė“ – tai vienas gražiausių žodžių lietuvių kalboje. Aš net šiek tiek baltai pavydžiū, kad jūsų parapija turi tokį gražų pavadinimą. Niekada nepriklausiau jokiai parapijai, nors 22 metus gyvendama Čikagoje, lankiausi beveik visose lietuviškose bažnyčiose šiose apylinkėse. Ir – būsiu atvira – ši parapija yra kitokia. Gerą prasmę. Kiekvieną kartą atvykusi čia jaučiuosi tarsi lankydamą artimą dūšiai vietą: čia nuoširdu, paprasta, jauku ir saugu.

Labai gerai atsimenu tuos laikus, kai jūsų parapijietis, a. a. dr. Algimantas Kelertas grįždavo sekmadienį namo po pamaldų ir „kavutės“, vykusių dar bažnyčioje Čikagoje, o mes tuo metu svečiuodavomės jo namuose. Kadangi buvome neseniai atvykę iš Lietuvos, o ten nebuvo tradicijos po šv. Mišių dar pasilikti ir bendrauti, tai jo pasakojimai apie „kavutę“ ir parapijiet-

čių rūpesčius bei džiaugsmus būdavo labai įdomūs.

Kai pirmą kartą, 2013 metais, „Alatėja“ lankėsi jūsų parapijoje, jau buvome pažįstami su kunigu Liudu iš bendros veiklos lietuviškoje mokykloje. Tad šia prasme naujas potyris nebau-gino. Bet buvo labai gera, kad taip šiltai buvome priimtos, taip atidžiai parapijiečiai mūsų išklausė, taip nuoširdžiai domėjosi mūsų veikla. Mes taip pat džiaugėmės parapijos moterimis, kurios mezgė ar nėrė gražiausius rankdarbius ir dovanojo juos kitiems. Visada žinojome, koks dosnus ir neabejingas kitų bėdoms buvo dr. Kelertas, bet čia taip pat sutikome ir labai daug kitų žmonių, kurie mokėjo dalintis.

Pagrindinė trauka jūsų parapijoje yra žmonės, jų ryšys su kiekvienu žmogumi. Kiekvieną kartą atvykdama pas jus į svečius tikiuosi pamatyti jau pažįstamus veidus, jų šypsenose įskaityti pritarimą, palaikymą, nuoširdumą. Kunigas Liudas – puikus oratorius. Per jo žodžius, jo pamokslus pradėti suvokti Dievo žodį kitaip – iš esmės. Pakrauna kunigas geros energijos, išlydi į kelią su kitomis, naujomis, mintimis, ir telieka vienas kelias – dalintis tomis mintimis su kitais. Taip, kaip mes mokame dalintis su kitais duona, džiugėsiu ar paguoda.

Naudodamasi proga noriu dar kartą visiems parapijiečiams padėkoti už jų nuoširdumą ir palinkėti sveikatos visiems, kad dar ilgai džiugintumėte vienas kitą savo buvimu. Ir dar – ilgo ir gražaus gyvavimo jūsų parapijai!

Pamaldos Tėviškėje vyksta sekmadieniais nuo 11:30 val. r. Parapijos adresas: 5129 Wolf Rd., Western Springs, IL 60558, tel. 708-567-9044, el. paštas: teviskes.parapija@gmail.com. Internetinė svetainė – www.teviske.org, „Facebook“ – teviskes parapija.

Audronė Sidaugienė.

Asmeninio albumo nuotr.

ATLANTIC Express Corp.

SIUNTINIAI Į VISĄ EUROPOS SĄJUNGĄ

Ukraina, Baltarusija, Moldova, Rusija

Greičiausi pristatymo terminai

Kiekviena dėžė nemokamai apdrausta \$100

Siūlome automobilių gabenimą į visas pasaulio šalis, automobilių pirkimą iš visų JAV aukcionų, asmens turto perkraustymą

Siuntinių paėmimas iš namų

Asmeninės siuntos 708-907-3000

Sekite savo siuntas: AtlanticExpressCorp.com/tracking

Centrinio ofiso adresas: 8801 S. 78TH AVE, BRIDGEVIEW, IL 60455

SAUGUMO IR GREIČIO GARANTUJA

Siuntinių Priėmimo Vietos

Atlantic Express Centrinis Ofisas
8801 S. 78th Ave. Bridgeview, IL 60455
Tel: 708-907-3000

Rūta
6551 South Cass Ave Westmont, IL 60559
Tel: 630-964-7882

Eurus Deli
22 W. 535 Butterfield Rd., Glen Ellyn, IL 60137
Tel: 630-469-4290

Biomed
360 Townline Rd. Mundelein, IL 60060
Tel: 847-566-6676

Royal Petal
188 E. Wend St. Lemont, IL 60439
Tel: 630-257-0339

Excel Insurance
5150 W. Belmont Ave #4, Chicago, IL 60641
Tel: 773-777-4700

Romanian American Network
6201 W. Howard St. B3 Niles, IL 60714
Tel: 847-897-6710

Granitex
704 N. Larch Ave. Elmhurst, IL 60126
Tel: 630-888-1838

Harvest Fresh
(Vit. Booth) 100 E. Rand Rd. Arlington Hights, IL 60004
Tel: 224-625-0331

Real Exteriors
3740 N. 25th Ave. Suite D Schiller Park, IL 60176
Tel: 847-671-1155

Lithuanian Plaza
9921 S. Roberts Rd., Palos Hills, IL 60465
Tel: 708-599-9866

Galos Caves
6501 W. Irving Park Rd. Chicago, IL 60634
Tel: 773-283-7701

Kunigaikščių Užėiga
6312 S. Harlem Ave, Summit, IL 60501
Tel: 708-594-5622

Biomed 2
4548 N. Harlem Ave. Harwood Heights, IL 60706
Tel: 773-656-2430

Kalyna
338 S. Rohlwing Rd. Palatine, IL 60074
Tel: 847-776-7766

Continental USA
2207 W Chicago Ave, Chicago, IL 60622
Tel: 773-489-9770

Ina Stankeviciene
Adresas: 2711 W. 71st Street Chicago, IL 60629
Tel: 773-476-5999

CHIRURGAI

PETRAS V. KISIELIUS, MD, FACS
INKSTŲ, PŪSLĖS, PROSTATOS GYDYMAS BEI CHIRURGIJA
Center for Health
1200 S. York, Elmhurst, IL 60126
Tel. 331-221-9004

AKIŲ LIGOS
ARAS ŽLIOBA, M.D.
AKIŲ LIGOS – CHIRURGIJA
219 N. Hammes Avenue
Joliet, IL 60435
Tel. 815-741-3220

DANTŲ GYDYTOJAI

EUGENE C. DECKER, DDS, P.C.
DANTŲ GYDYTOJAS
Lietuviams sutvarkys dantis už prieinamą kainą
Susitarti galima angliškai arba lietuviškai
4647 W 103 St, Oak Lawn, IL
Tel. 708-422-8260

ADVOKATAI

Advokatas GINTARAS P. ČEPĖNAS
6436 S. Pulaski Rd., Chicago, IL 60629
Tel. 773-582-4500
Valandos susitarus

PAS MUS IR APLINK MUS

■ **New Yorke studijuojantis lietuvių jaunimas** kviečia bendruomenę į susipažinimo-diskusijų popietę, kuri vyks SLA patalpose vasario 3 d., sekmadienį, nuo 3 val. p. p. Popietės metu studentai pristatys savo veiklą, pomėgius ir darbus. Po pranešimų vyks diskusija su įvairių karčių lietuvių bendruomenės atstovais apie šiuolaikinės Lietuvos viziją ir lietuvybės sklaidą už Atlanto. Renginys vyks anglų ir lietuvių kalbomis. Bus vaišės. Daugiau informacijos tel. 978-564-9904 arba el. paštu: justinas.grigaitis@gmail.com

■ **Vasario 10 d. 3 val. p. p. Carl Sandburg** High School Performing Arts Center, 13300 S. La Grange Rd., Orland Park, IL vyks lietuviško miuziklo „Šnekučiai“ premjera. Daugiau informacijos tel. 630-640-9817 ir 773-547-0520.

■ **Vasario 12 d., antradienį, 7 val. v. Scandinavia House**, 58 Park Avenue, New York, NY 10016, bus rodomas Roko Darulio ir Ronaldo Buožio dokumentinis filmas „Rūta“ apie olimpinę plaukimo čempionę Rūtą Meilutytę. Kviečia LR generalinis konsulas New Yorke.

■ **JAV Lietuvių Bendruomenės Portlando** apylinkės valdyba kviečia į išskilmingą Lietuvos Respublikos Nepriklausomybės minėjimą, kuris vyks vasario mėn. 16 d. Latvių salėje. Pradžią – 5:30 val. p. p. Kalbės Kovo 11-osios akto signataras ir politikos apžvalgininkas Rimvydas Valatka. Koncertuos Portlando lituanistinės mokyklos „Atžalynas“ auklėtiniai bei tautinių šokių grupė „Aitvaras“. Suneštinės vaišės. Daugiau informacijos: info@portlandlithuanians.com arba tel: 503-267-0804.

„Vilties angelo“ centro Vilniuje paauglių ekskursija.

VVM archyvo nuotr.

Vasario 10 d., sekmadienį, 12:15 val. p. p. Pasaulio lietuvių centro Banių šeimos salėje vyks metinis ataskaitinis organizacijos „Vaiko vartai į mokslą“ susirinkimas. Kviečiame narius, rėmėjus ir visus, besidominčius organizacijos veikla, pasiklausyti pranešimo apie praėjusių metų organizacijos paramą dešimčiai dienos centrų Lietuvoje, dirbančių su rizikos grupės šeimų vaikais. Pasidalinsime naujienomis bei ateities planais, papasakosime, kaip ruošiami būsimi savanoriai, kurie vyks į Lietuvą šią vasarą. Vaišės.

Laisvės gynėjai pagerbti žygiu kalnais

LR generalinio konsulato Los Angeles nuotr.

Praėjusią savaitę Lietuvoje ir užsienyje buvo paminėta Sausio 13-oji – Laisvės gynėjų diena. Dažniausiai tą dieną rengiami atminimo bėgimai, bet būrys Los Angeles ir San Francisco lietuvių leidosi į 8 mylių žygį kalnais Will Rogers parke. Žygiavo smagiai nešdami vėliavas (Tado Dabšio idėja!) ir pakeliui sutiktiems amerikiečiams pasakojant apie Lietuvą ir Sausio 13-osios įvykius. Net gimė mintis susiburti į neformalų žygeivių klubą!

LR generalinio konsulato Los Angeles inf.

Lithuanian
Trade Council

The Lithuanian Trade Council yra pelno nesiekianti organizacija, įsikūrusi Baltimorės Lietuvių namuose, Marylande. Mūsų tikslas yra sukurti komercinius santykius ir padėti Lietuvos įmonėms padidinti eksportą į Jungtines Amerikos Valstijas. Plačiau susipažinti su mūsų veikla galite:

www.LithuanianTradeCouncil.com

Lithuanian
MARKETPLACE.COM

Esame įkūrę Lithuanian Marketplace – programą elektroniniams prekybos mainams visame pasaulyje, kur įmonės gali pardavinėti savo produktus nemokamai. Jeigu esate tiekėjas, galite užsiregistruoti jau dabar.

Prezidentas Bernard Gagnon, tel. +1-410-713-5992
bgagnon@LithuanianTradeCouncil.com

Like us on Facebook

JĖZUITŲ MISIJAI LIETUVOJE – 450! Jubiliejinių metų šventė

Kviečiame visus į jubiliejinių metų renginį –
kartu švęsti, sužinoti daugiau apie jėzuitų indėlį į Lietuvos
istoriją, asivaišinti ir pabendrauti.

Sekmadienį, vasario 3d., po 11 val. šv. Mišių, meno galerijoje „Siela“
14911 E 127th St., Lemont, IL 60439

Baltijos jėzuitų
plėtos projekto
taryba

Palaimintojo
J. Matulaičio
Misija

Artėja Meškiuko Rudnosiuko šventė

Visi maži ir dideli, vaikai, tėveliai, močiutės ir seneliai kviečiami į kasmetinę Meškiuko Rudnosiuko šventę – popietę, skirtą paminėti poeto Bernardo Brazdžionio 112 gimtadienį.

Popietės metu skaitysime, žaisime, piešime, lipdysime ir visaip kaip išdykausime bei ragausime gardųjį meškiuko šventinį tortą! Popietėje dalyvaus ir Meškinas Rudnosis – dailininkas, knygų iliustratorius Rolandas Dabukas.

Popietė vyks vasario 3 d., sekmadienį, 12 val. p. p. B. Brazdžionio vardo išėivijos menininkų kiemelyje. Vaikučiai gali atsinešti savo žaisliukus-meškiukus, didelius ir mažus.

Renginį organizuoja teatras „Just Millin' Around“.
Įėjimas – 5 dol.

